

הערכת תמיכת קרן שלם בקורסים (בתחום המוגבלות השכלית)

במוסדות האקדמיים

(בין השנים 2013-2020)

מוגש ע"י מכלול
יחידת הערכה ומחקר
קרן שלם

חוקרת ראשית: ד"ר עדי לוי-ורד
רכזת מחקר: נגה חן

שותפות לתהליך הערכה:
תמנע גבאי-מרקביץ, מנהלת פיתוח מקצועי, קרן שלם
שרון גנות, מנהלת ידע ומחקר, קרן שלם

מרץ, 2021

קרן שלם/2020/2020-273-890

"אין הטיפה חוצבת בסלע מכוח עוצמתה
אלא מכוח התמדתה"
(וינסטון צ'רצ'יל)

תוכן עניינים

4.....	תקציר מחקר ההערכה
6.....	הקדמה
7.....	מתודולוגיה
7.....	א. תיאור השאלונים שהועברו למשתתפים
8.....	ב. איסוף הנתונים
8.....	ג. משתתפי ההערכה
9.....	ממצאים
9.....	נתוני רקע של המשיבים
16.....	ממצאים עיקריים
16.....	מטרה מס' 1: הערכת תרומת התמיכה הכספית והליווי המקצועי של קרן שלם
20.....	מטרה מס' 2: בחינת תרומת הקורסים - עבור מובילי הקורסים ועבור הסטודנטים
26.....	מטרה מס' 3: בחינת השפעת פיתוח הקורסים על המחלקות האקדמאיות
30.....	מטרה מס' 4: הערכת תרומת קורסי האקדמיה להעלאת מודעות ולקידום תחום המש"ה
33.....	מטרה מס' 5: בחינת המשכיות קיומם של הקורסים גם ללא תמיכת הקרן
33.....	א. ממצאי המשיבים שקורסיהם נתמכים בהווה
36.....	ב. ממצאי המשיבים שקורסיהם נתמכו בעבר
38.....	סיכום ותובנות להמשך
39.....	מצגת ממצאים מרכזית
43.....	נספחים
43.....	נספח 1: שאלון לאנשי הסגל שקורסיהם נתמכים בהווה
46.....	נספח 2: שאלון לאנשי הסגל שקורסיהם נתמכו בעבר

תקציר מחקר ההערכה

מטרת ההערכה הנוכחית הייתה לבחון את תרומת תמיכתה של קרן שלם בקורסי אקדמיה בתחום המש"ה, בעיני אנשי הסגל אשר הובילו את הקורסים. מובילי הקורסים אשר קיבלו בעבר את תמיכתה של הקרן עבור פיתוח קורסים בתחום המש"ה באקדמיה, וכן אלו שנהנים מתמיכה זו בהווה, התבקשו להשיב על סקר שנבנה ע"י צוות קרן שלם וע"י צוות 'מכלול' (יחידת הערכה ומחקר של קרן שלם).

בהערכה השתתפו 31 מובילים של קורסים שונים (20 שעדיין נתמכים בהווה ו-11 אשר נתמכו בעבר) המשתייכים ל-17 מוסדות אקדמיים בישראל. מרבית הקורסים נלמדו מספר פעמים לאורך השנים. מחצית מקורסים אלו הינם קורסי חובה וכן מרבית מקורסים אלו (76%) נלמדים במסגרת התואר הראשון.

להלן ממצאי ההערכה העיקריים:

- ❖ הערכת תרומת התמיכה הכספית של קרן שלם – מתוך כלל משתתפי ההערכה, כ-90% דיווחו כי סכום המענק שקיבלו מהקרן היה משמעותי במידה רבה או רבה-מאוד עבור פיתוח וקיום הקורס.
- ❖ הערכת תרומת הליווי המקצועי של קרן שלם - מתוך כלל משתתפי ההערכה, קרוב ל-75% חשו כי שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם, הליווי, ועדות ההיגוי וכדומה, סייעו באופן משמעותי בפיתוח וקיומו של הקורס.
- ❖ הערכת תרומת הקורסים עבור מובילי הקורסים - מתוך כלל משתתפי ההערכה, קרוב ל-90% דיווחו כי הרגישו במידה רבה או רבה-מאוד שהם נתרמים באופן אישי מפיתוח וריכוז של הקורס.
- ❖ התרומה לסטודנטים בעיני מובילי הקורסים - מובילי הקורסים מצאו תרומה רבה לסטודנטים אשר השתתפו בקורסים הללו. הם ציינו את התרומה מבחינת החשיפה לאוכלוסייה עם מש"ה והעלאת המודעות, גילוי עניין ומחויבות, שינוי מהותי בערכים ובעמדות של הסטודנטים כלפי האחר, ואף חיזוק תחושת המסוגלות לעבוד עם אוכלוסייה זו.
- ❖ השפעות הקורסים במחלקות האקדמיות:
 - כשליש ממובילי הקורסים דיווחו כי סגל התכנית/המסלול/החוג מכיר ויודע על קיום הקורס, כשליש דיווחו כי כמחצית מהסגל מכיר ויודע על קיום הקורס, וכשליש דיווחו כי מעט מחברי הסגל יודעים על קיומו.
 - כ-73% מהמשיבים דיווחו כי בפיתוח הקורס נעזרו בשותפים נוספים במוסד האקדמי או מחוצה לו (פרט לקרן שלם).
 - כ-40% מהמשיבים מצאו כי לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה על המחלקה שלהם.

❖ **בחינת המשכיות קיומם של הקורסים גם ללא תמיכת הקרן:**

- 16 מתוך 17 ממובילי הקורסים שנתמכים בהווה, דיווחו כי ימשיכו לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה, גם ללא תמיכתה הכספית של הקרן.
 - לתפיסתם של 4 מתוך 17 (כ-25%) בלבד ממובילי הקורסים שנתמכים בהווה, ניתן להמשיך לקיים את הקורס ברמתו הנוכחית, גם ללא מענק מהקרן. 13 מתוך 17 (כ-76%) מובילי הקורסים שנתמכים בהווה, מצאו כי לא ניתן להמשיך לקיים את הקורס ברמתו הנוכחית ללא תמיכת הקרן.
 - מרבית הקורסים שתמיכתם הסתיימה לא המשיכו לפעול באותה המתכונת בה פעלו בעת התמיכה, אולם מרבית המרצים ציינו כי הם עדיין בקשר עם קרן שלם בהיבטים שונים.
- לסיכום, ממצאי הערכה זו מחזקים את חשיבות תמיכת הקרן בקורסים המתקיימים במוסדות להשכלה גבוהה מבחינה כספית ומקצועית. ועדת פיתוח מקצועי רואה חשיבות רבה בהמשך התמיכה בקורסים אלה, כחלק משמעותי בטיפוח הקשר עם המוסדות האקדמיים וכן לצורך הנכחת תחום המש"ה בקרב סטודנטים (עוד מהתואר הראשון) ובקרב אנשי סגל במחלקות האקדמיות השונות.

הקדמה

קרן שלם, הקרן לפיתוח שירותים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) ברשויות המקומיות, שואפת ופועלת לשיפור מתמיד באיכות חייהם של אנשים עם מש"ה, ומקדמת את המודעות לאוכלוסייה זו בקרב כלל החברה בישראל.

אופייה והתנהלותה העתידית של החברה בישראל תלויים גם בדור העתיד של אנשי המקצוע בתחומי האקדמיה השונים, אשר יקדמו את ההיכרות והחשיפה לאנשים עם מוגבלויות שונות, ביניהן מש"ה, ובכלל זה לימוד אורח חייהם, אתגריהם, כישרונותיהם ויכולותיהם בכל תחומי החיים.

הנכחת תחום המש"ה במוסדות להשכלה גבוהה, באמצעות סיוע מקצועי וכספי מאפשרת את חיבור האקדמיה עם מדיניות משרד הרווחה, ועם התמורות והשינויים במתרחשים בשטח. חיבור זה הינו נדבך נוסף ומשמעותי בשיפור המודעות לאדם עם מש"ה ובשיפור איכות הטיפול והשירות בו ובבני משפחתו.

ב- 8 השנים האחרונות, תמכה קרן שלם בכ- 100 קורסים בעשרות מוסדות להשכלה גבוהה (אוניברסיטאות, מכללות, סמינרים) ובתחומי דעת מגוונים: מקצועות הבריאות, חינוך, עבודה סוציאלית, ניהול, אדריכלות, יעוץ גנטי, סגור עצמי, תזונה ועוד.

הכנסתו של תחום דעת חדש אינו דבר של מה בכך במוסד אקדמי. ולכן, הקשר בין הגורמים המקצועיים מובילי הקורסים בכל מוסד; הקרקע עליה צומח קורס חדש; מידת העניין והחשיבות שכל מוסד רואה בקורס החדש; יכולתו להמשיך את הקורס גם ללא תמיכת הקרן- כל אלה חשובים לבחינת דרכי הפעולה העתידיות של קרן שלם באפיק תמיכה זה. ובכך חשיבותה של הערכה זו.

וועדת המשנה לפיתוח מקצועי היא קובעת המדיניות והגורם המקצועי בו מתקבלות ההחלטות בכל הנוגע לתמיכת קרן שלם בקורסי האקדמיה.

מטרות הערכה

1. להעריך את תרומת הקורסים עבור מובילי הקורסים והסטודנטים המשתתפים בהם.
2. לבחון האם הייתה השפעה כלשהיא לפיתוח הקורסים על המחלקות האקדמאיות בהם הם מתקיימים.
3. להעריך את תרומתה של תמיכת קרן שלם בקורסי האקדמיה להעלאת מודעות ולקידום התחום של מוגבלות שכלית התפתחותית.
4. להעריך את התמיכה הכספית והליווי המקצועי שקיבלו המוסדות האקדמיים מקרן שלם.
5. להעריך את תפיסת מובילי הקורסים בהווה ביחס לרצון ולהיתכנות להמשיך להפעיל קורסים אלו גם ללא תמיכת הקרן. כמו כן, לבחון האם במוסדות אקדמיים שבהם הסתיים מסלול התמיכה, הקורסים ממשיכים לפעול גם ללא תמיכת הקרן.

מתודולוגיה

על מנת להעריך את תרומת תמיכתה של קרן שלם בקורסים שהועברו באקדמיה בתחום המש"ה, נעשה פנייה ל:

1. אנשי סגל שמובילים קורס בתחום המש"ה במוסד שלהם- בהווה.
2. אנשי סגל שהובילו קורס בתחום המש"ה במוסד שלהם- בעבר (סיימו את מסלול התמיכה).

מובילי הקורסים אשר קיבלו בעבר את תמיכתה של הקרן עבור פיתוח קורסים בתחום המש"ה באקדמיה, וכן אלו שנהנים מתמיכה זו בהווה, התבקשו להשיב על סקר שנבנה ע"י צוות קרן שלם וע"י צוות 'מכלול'- יחידת הערכה ומחקר של הקרן. שתי גרסאות שונות של הסקר פותחו לטובת שתי האוכלוסיות השונות (אלו שנתמכים כעת לצד אלו שנתמכו בקרן בעבר).

א. תיאור השאלונים שהועברו למשתתפים

2 השאלונים שהועברו שילבו שאלות פתוחות וסגורות. להלן תיאור השאלונים:

1. **שאלון להערכת תרומת קורסי האקדמיה בעיני מובילי הקורסים, במוסדות הנמצאים כעת במסלול התמיכה של הקרן** (ראה נספח 1 או [קישור לשאלון המקוון](#))- השאלון כלל מספר שאלות רקע ולאחר מכן 12 שאלות העוסקות בהערכת תרומת הקורסים ותרומת הקרן כגון: תרומת המענק בפיתוח מודעות לנושא מש"ה, תרומת המענק לצורך פיתוח והעברת הקורס, תרומת ליווי המקצועי של קרן שלם, חשיפת סגל התכנית לקיום הקורס, תרומת והשפעת הקורס ברמה האישית, המחלקתית וכן עבור הסטודנטים שלקחו בו חלק, ועוד.
2. **שאלון להערכת תרומת קורסי האקדמיה בעיני מובילי הקורסים, במוסדות שסיימו את מסלול התמיכה של הקרן** (ראה נספח 2 או [קישור לשאלון המקוון](#))- השאלון כלל מספר שאלות רקע ולאחר מכן 13 שאלות אשר חלקן זהות לשאלון שהופנה לאנשי הסגל שקורסיהם נתמכים בהווה. בנוסף, נשאלו אנשי הסגל שקורסיהם נתמכו בעבר שאלות נוספות כגון האם הקורס ממשיך להתקיים גם ללא תמיכתה הכספית של הקרן ומדוע, האם איש הסגל ממשיך לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה ללא תמיכה זו וכן האם ממשיך הקשר עם קרן שלם גם לאחר סיום התמיכה.

ב. איסוף הנתונים

שאלוני הסקר, אשר נבנו על ידי יחידת 'מכלול' בפורמט המקוון של Goggle Docs, נשלחו לכלל מובילי הקורסים (בעבר ובהווה) - באמצעות מיילים בהם קישור לשאלון המקוון. הנתונים נאספו ונותחו על ידי צוות 'מכלול'.

ג. משתתפי ההערכה

בלוח 1, ניתן לראות את התפלגות המשיבים על השאלון לפי חלוקה לקורסים שנתמכו בעבר לעומת אלו שנתמכים בהווה.

לוח 1: התפלגות משתתפי ההערכה לפי אוכלוסיות (נתמכים בהווה/סיימו את מסלול התמיכה)

סה"כ קורסים	סה"כ מוסדות אקדמיים מהם השיבו	סה"כ משיבים על הסקר
קורסים שנתמכים בהווה	14	20 משיבים
קורסים שנתמכו בעבר וסיימו את מסלול התמיכה	10	11 משיבים
סה"כ	24	31 משיבים

הערות:

* בכל קבוצה נשלח השאלון ל-28 אנשים, כלומר ליותר מדמות אחת בכל מוסד.
** בקבוצה הראשונה (קורסים שנתמכים בהווה), היו 6 קורסים אליהם התייחסו 2 אנשים מאותו המוסד.

חשוב לציין כי קרן שלם תמכה עד כה בכ- 100 קורסים, אולם מרבית הקורסים ניתנו מספר פעמים לאורך השנים באותו המוסד ולכן נשלחו שאלונים רק ל- 56 שהובילו את הקורסים במוסדות האקדמיים השונים (מתוכם השיבו 31 חברי סגל).

ממצאים

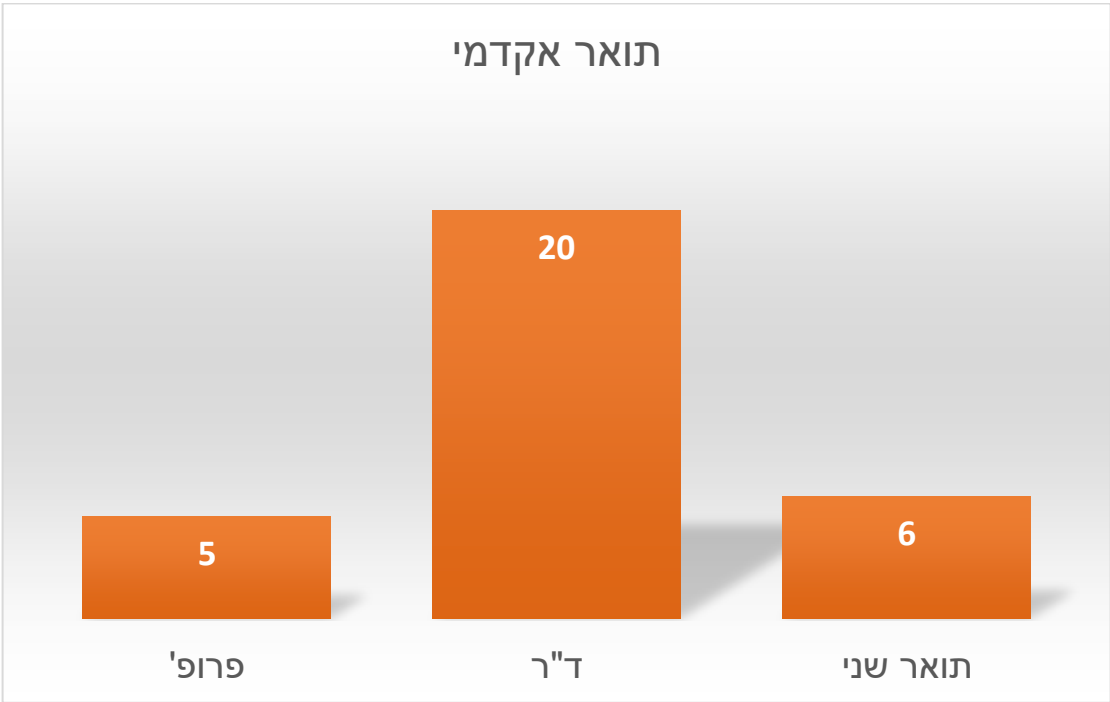
להלן ממצאי השאלונים בנושא תמיכות קרן שלם באקדמיה.

ראשית, יוצג עיבוד נתוני הרקע של המשיבים לשאלון. לאחר מכן, יוצגו ממצאי ההערכה המרכזיים, לפי מטרות ההערכה שגובשו.

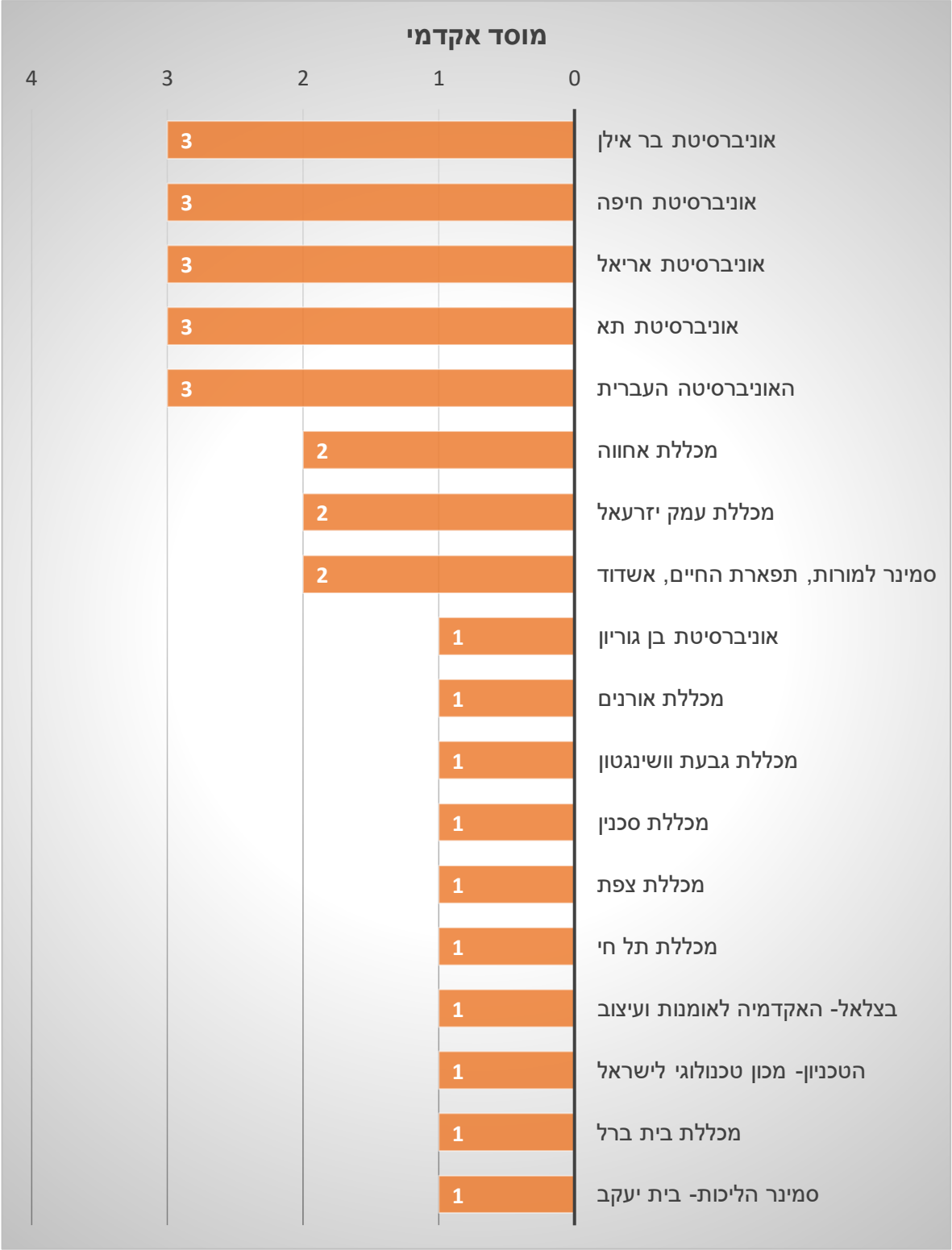
נתוני רקע של המשיבים

סה"כ השיבו על השאלון 31 ממובילי הקורסים, מתוכם 20 המובילים קורסים שעדיין נתמכים על ידי הקרן (19 נשים וגבר אחד), ו- 11 שהובילו קורס שנתמך על ידי הקרן בעבר (9 נשים ו-2 גברים).

באיור הבא, ניתן לראות את התפלגות שכיחויות התואר האקדמי של המשיבים:

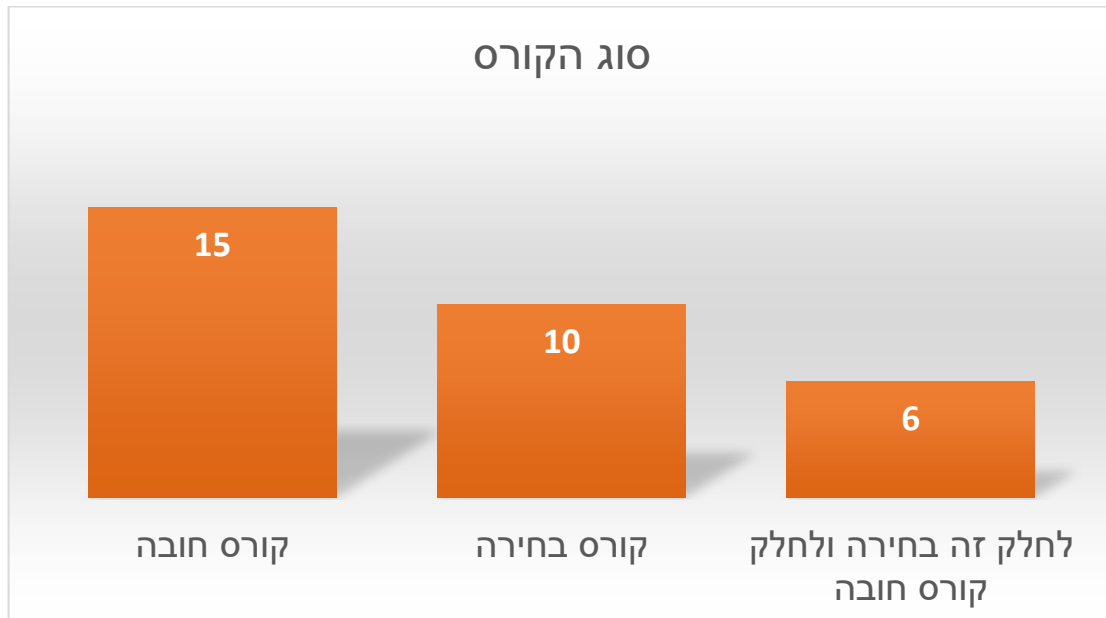
באיור הבא, ניתן לראות את מספר מובילי הקורסים אשר השיבו לשאלון, לפי חלוקה למוסד האקדמי אליו הם שייכים:

להלן שמות הקורסים שהובילו משתתפי ההערכה (שניים לא השיבו על השאלה):

- "סנגור עצמי לאנשים עם מוגבלות" (4 משיבים)
- מוגבלות שכלית התפתחותית: היבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים" (3 משיבים)
- "מי מפחד ממש"ה?" (2 משיבים)
- "מוגבלות שכלית ותסמונות התפתחותיות" (2 משיבים)
- "הנגשת מידע לאנשים עם מש"ה" (2 משיבים)
- "לימודי מוגבלות: נגישות קוגניטיבית לאנשים עם מש"ה"
- "סוגיות בלימודי מוגבלות בייעוץ גנטי"
- "איכות חיים בגיל השלישי לאנשים עם מש"ה"
- "הפרעות בתקשורת במעגלי בחיים אצל אנשים עם מש"ה"
- "מוגבלות בבגרות- תפקיד הריפוי בעיסוק"
- "היבטים שפתיים ותקשורתיים בקרב ילדים עם מש"ה"
- "מש"ה כאתגר ייחודי להתערבות בעבודה סוציאלית"
- "האדם עם מש"ה ומשפחתו"
- "מוגבלות שכלית: דרכי התערבות, התמודדות אישית ומשפחתית"
- "אבחנה כפולה: אנשים המתמודדים עם מוגבלות שכלית והפרעה נפשית"
- "האסתטיקה של המוגבלות"
- "הטיפול באדם עם מש"ה"
- "חינוך לאומנות ויצירתיות לאנשים עם מוגבלות"
- "מש"ה לאורך מעגל החיים"
- "מיומנויות התערבות בגישה של פתרון בעיות"
- 'קליניקה אדריכלית- חקר והערכת פתרונות אדריכלים'

בתרשים הבא, ניתן לראות את התפלגות שכיחויות הקורסים, לפי סוג הקורס:

הקורסים התקיימו בפקולטות/בתי-ספר הבאים (שניים לא השיבו על השאלה):

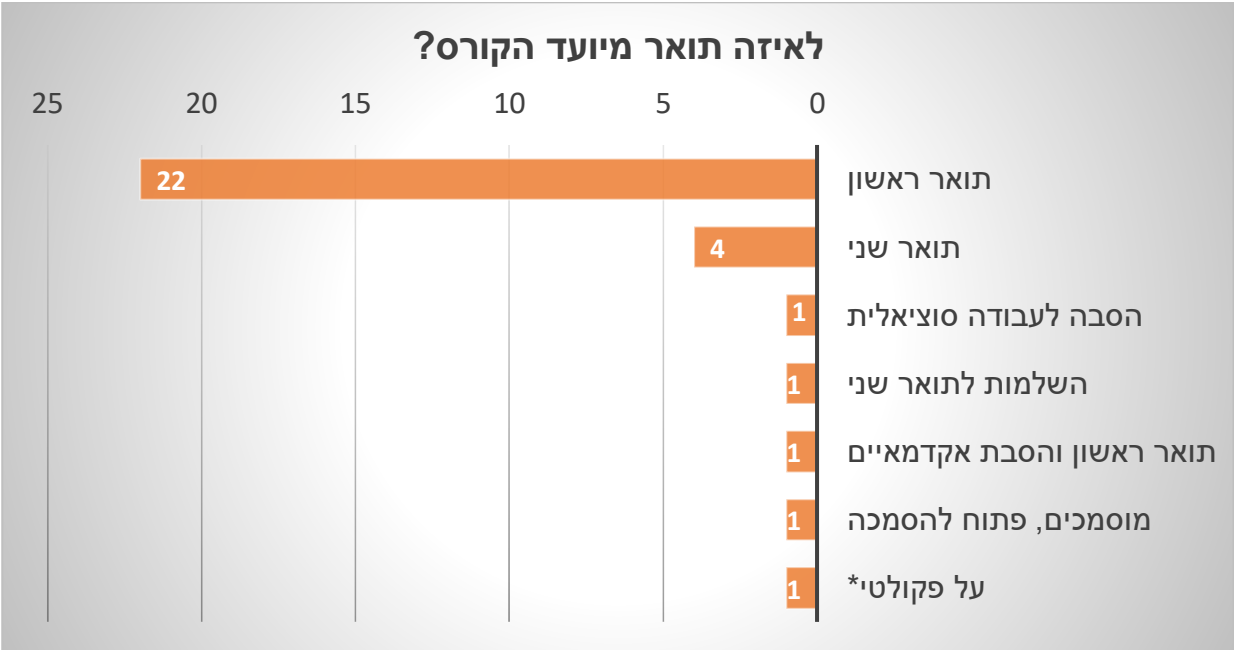
- בית הספר למקצועות הרווחה והבריאות (7 משיבים)
- בית הספר להוראה וחינוך (5 משיבים)
- מדעי ההתנהגות החברה והרווחה (4 משיבים)
- ביה"ס לעבודה סוציאלית (4 משיבים)
- הפקולטה למדעי הבריאות (2 משיבים)
- החוג לחינוך מיוחד
- סמינר בית יעקב החדש אשדוד
- מרכז להכשרה והשתלמות עובדות הוראה
- המסלול לארכיטקטורה ובפקולטה לארכיטקטורה בטכניון
- עזריאלי לאדריכלות
- מרכז בית יעקב
- קורס לכלל הסטודנטים

הקורסים התקיימו במחלקות/חוגים/מסלולים הבאים (שניים לא השיבו על השאלה):

- החוג לחינוך מיוחד (6 משיבים)
- החוג להפרעות בתקשורת (3 משיבים)

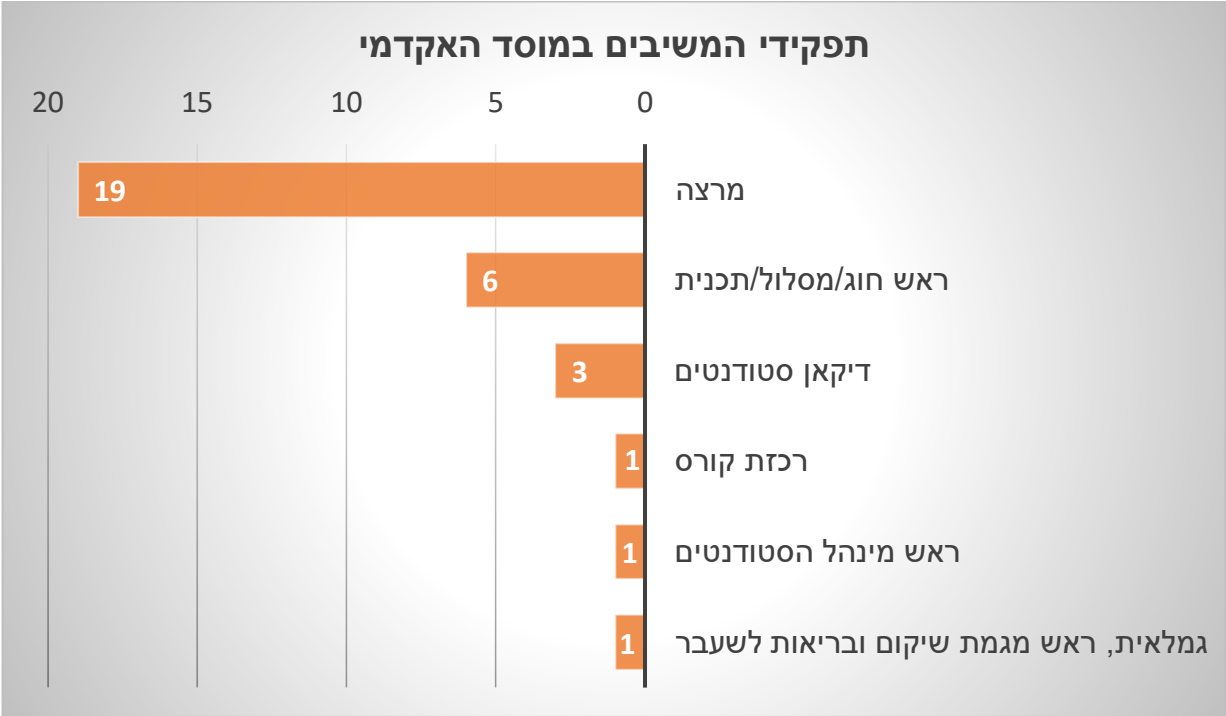
- עבודה סוציאלית (3 משיבים)
- מדעי ההתנהגות (2 משיבים)
- החוג לריפוי בעיסוק (2 משיבים)
- החוג ללשון עברית (2 משיבים)
- החוג למדעים
- שיקום ובריאות
- ניהול
- תואר שני בייעוץ גנטי
- תארים מתקדמים במקצועות הבריאות
- בית הספר לאדריכלות פקולטה לאומנויות
- הפקולטה לארכיטקטורה
- המחלקה לתיאוריה והיסטוריה של האומנות
- בית הספר לטיפול באומנויות
- החוג לבריאות נפש קהילתית
- המחלקה לניהול מערכות בריאות
- מסלולי הכשרה של פרחי הוראה - חינוך מיוחד

בתרשים הבא מוצגת המסגרת האקדמית אליה מופנה הקורס (לאיזה תואר/תעודה מיועד הקורס):

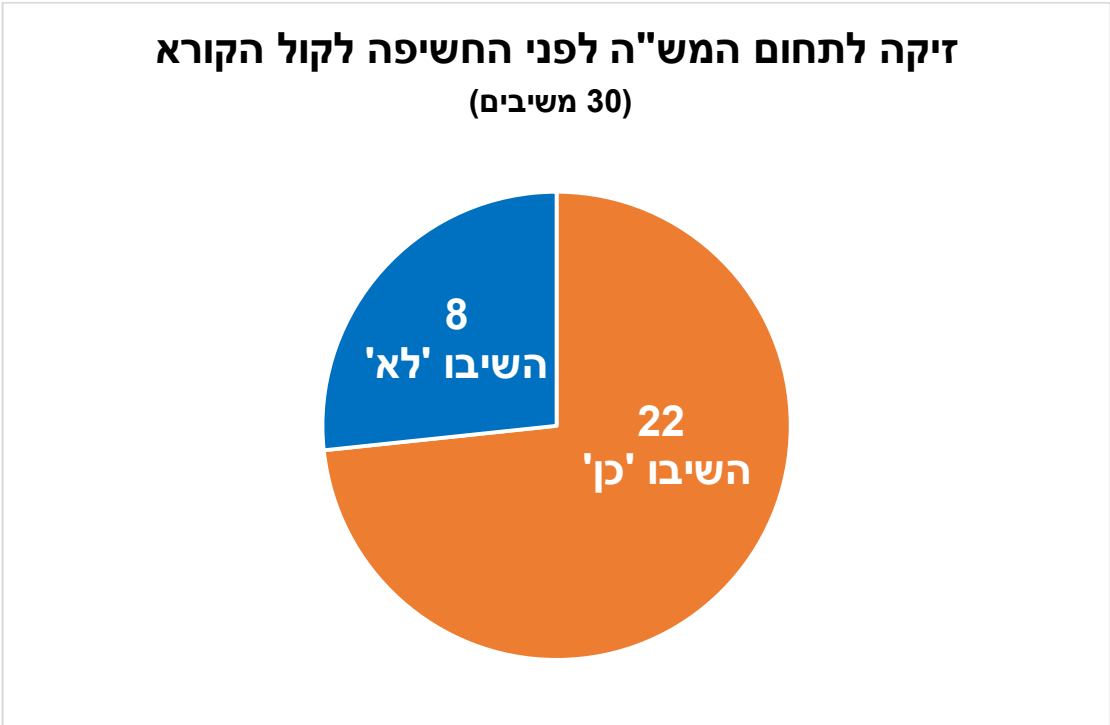

*על פקולטי= מעובר לסטודנטים לקדם רפואה, תואר ראשון בקלינאות תקשורת וסיעוד ותואר שני בניהול מערכות בריאות

בתרשים הבא מוצגים תפקידי המשיבים במסגרות האקדמיות בהם עובדים:

בתרשים הבא מוצגות תשובות המשיבים לשאלת זיקתם לתחום המש"ה טרם חשיפתם לקול הקורא
הנוגע לתמיכת קרן שלם בקורסי אקדמיה:

כמו כן, התבקשו המשיבים שהשיבו בחיוב על כך שהייתה להם זיקה לתחום המש"ה לפני, לפרט מה
הזיקה שלהם לתחום המש"ה?
להלן פירוט התייחסויותיהם:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה (14 משיבים מתוך 20)
'ראש החוג לסיעוד, אחות מומחית בבריאות הציבור';
'עסקתי בתחום הנגשת המידע לאנשים עם מש"ה במסגרת מכרז בנושא זה של משרד הרווחה';
'קלינאית תקשורת עבדתי עם האוכלוסייה. בנוסף, עבדתי כמדריכה ארצית לאוכלוסיית מוגבלות שכלית באגף לחינוך מיוחד'; 'אני אחראי סקטור של קלינאי התקשורת ביחידה להתפתחות הילד. ביחידה זו מאבחנים ומטפלים בילדים עם הפרעות התפתחותיות שונות כולל מוגבלות שכלית';
'כחלק מהנגישות לאנשים עם מוגבלות מתקיימים מספר פרויקטים גם למי שאינו הסטודנט הקובנציונאלי. חלק מהם גם מש"ה';
'כמרפאה בעיסוק עבדתי עם תלמידים רבים עם מוגבלות שכלית, המחקר לדוקטורט בוצע בקרב תלמידי תיכון עם מוגבלות שכלית'; 'עבודה כמרפאה בעיסוק עם אנשים עם מגבלות מורכבות';
'מלמדת וחוקרת כבר הרבה שנים';
'עו"ס, ניסיון רב שנים בעבודה עם מסגרות דיור לאנשים עם מש"ה, חוקרת היבטים פסיכו-סוציאליים של מוגבלות'; 'מנהלת תחום עו"ס בהתפתחות הילד'; 'ניהלתי שירות סוציאלי במרכז להתפתחות הילד ובשנותיי באוניברסיטה ערכתי מחקרים רבים אודות משפחות לילדים עם מוגבלות שכלית';
'עיסוק רב שנים בתחום החינוך המיוחד ובהמשך מחקר בתחום מוגבלות שכלית התפתחותית';
'מטפלת משפחתית, הנחיית תזות בתחום';
פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים שנתמכו בעבר (9 משיבים מתוך 11)
'עבדתי בתחום 30 שנה כפיזיותרפיסט';
'עיסוקי בתחום החינוך המיוחד ולאחר מכן בתחום המשפטים בתחום זכויות אנשים עם מש"ה';
'בעבר- מורה לילדי מש"ה';
'עבדתי שנים רבות כעו"ס בתחום (שלוה, גן הרמוני, בית חולים הדסה)';
'30 שנות עבודה במת"ל אקים ירושלים ושק"ל (הקמת וניהול תכנית שיאים לתרבות פנאי בקהילה';
'במשפחה, כמו גם בעבודה קלינית להתאמת טכנולוגיות';
'עובדת בתחום וחוקרת אותו'; 'זיקה קלינית ומחקרים';
'מרצה וחוקרת בתחום של לימודי מוגבלות';

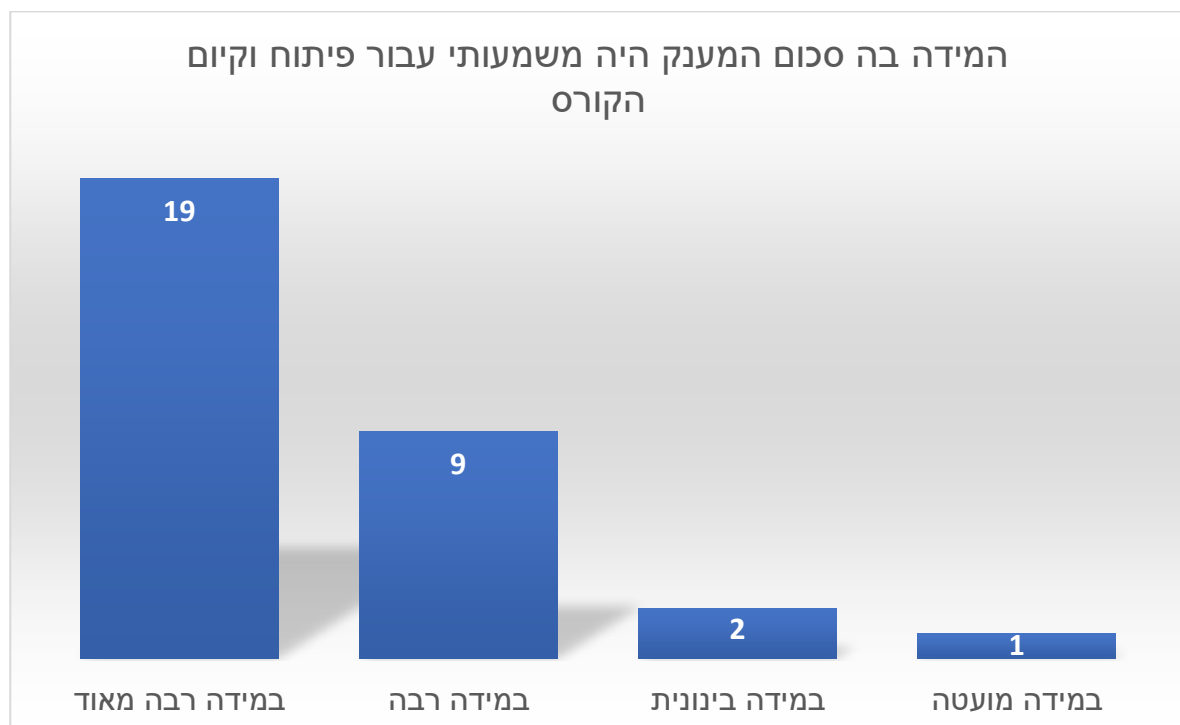
ממצאים עיקריים

להלן ממצאי ההערכה העיקריים לפי מטרות ההערכה המרכזיות:

מטרה מס' 1: הערכת תרומת התמיכה הכספית והליווי המקצועי של קרן שלם

באיזו מידה סכום המענק היה משמעותי עבור פיתוח וקיום הקורס?

להלן התפלגות המענה של כלל המשיבים לשאלה זו:

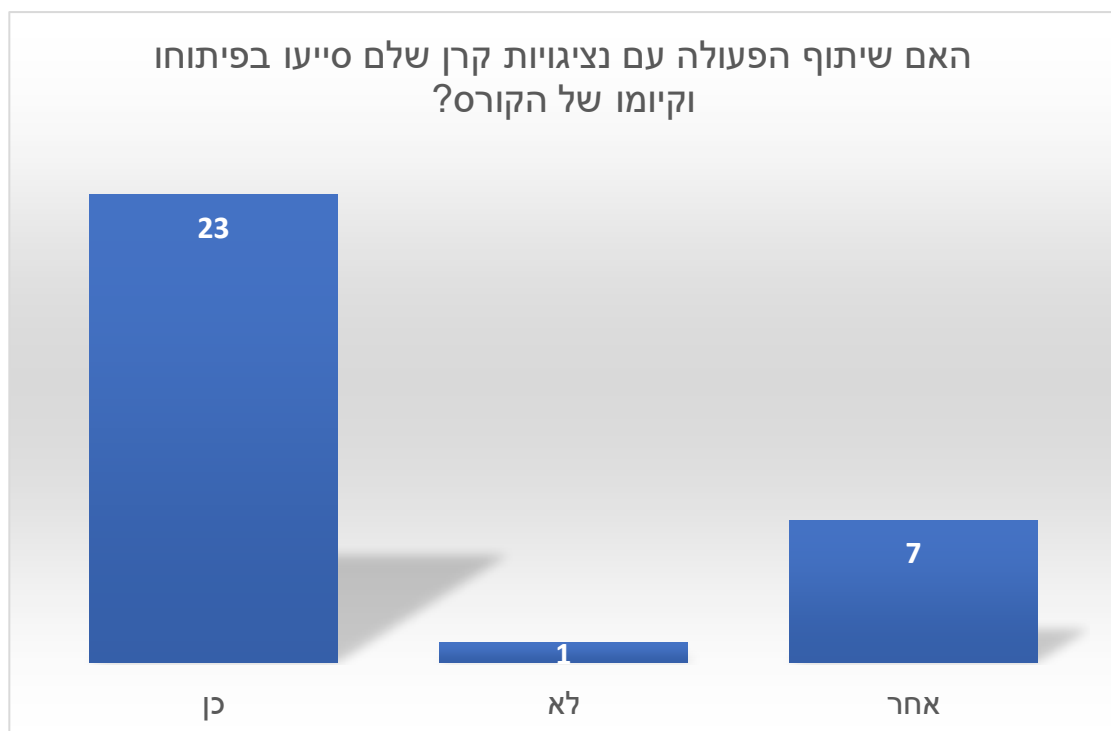
כמו כן, התבקשו המשיבים לנמק את הדירוג שלהם. להלן התייחסויותיהם של 6 משתתפים שהשיבו על השאלה:

- "ברור שגם השליחות והעניין אחרת מענק לא היה המניע היחידי לקורס אצלנו. המענק היה זרז טוב לעניין. כי המימון פתר את בעיית הסבסוד. הרבה דברים טובים ונכונים נתקעים בגלל סבסוד.." (דירגה את השאלה הקודמת 4)
- "הסכום היה משמעותי כדי שהמכללה תרצה לקיים קורס כזה, אך אני באופן אישי לא קיבלתי תגמול על פיתוח הקורס וחומרי הלימוד." (דירגה את השאלה הקודמת 5)

- "הקורס דרש משאבים רבים יותר מהסכום שקיבלנו לפתחו. בפועל, הפנינו משאבים רבים כדי לקיימו. בנוסף, קיימים בחוג שני מסלולים, בשל התקציב יכלו לפתוח את הקורס רק למסלול אחד" (דירגה את השאלה הקודמת 4)
- "הקורס היה חלק מתכנית הלימודים המקורית והתמיכה העירה אותו במעט." (דירגה את השאלה הקודמת 2)
- "קיימת תחרות על נושאי הקורסים המוצעים למסלול. קורס המקבל מענק כל שהוא מקבל עדיפות בתחרות כנגד הצעות לנושאים אחרים." (דירגה את השאלה הקודמת 5)
- "המכללה לא הסכימה להמשיך להשתתף במימון מעבר לשנה אחת"; (דירגה את השאלה הקודמת 3)

האם שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם, הליווי, וועדות ההיגוי וכד', סייעו לטעמך בפיתוחו וקיומו של הקורס?

להלן התפלגות המענה של כלל המשיבים על שאלה זו:

המשיבים שהשיבו 'אחר' על שאלה זו פירטו את תשובותיהם:

- "שיתוף הפעולה סייע רבות בניתוב המענק באופן יעיל."
- "במקרה ספציפי זה, למרצת הקורס היו כלים וידע משמעותיים וניסיון קודם בעבודה עם קרן שלם וזה היה משמעותי. לוועדת היגוי ולליווי היו השפעה בתפיסת הקורס וחשיבותו בפוליטיקה הפנים ארגונית."

- "הקורס נבנה קודם להצטרפותי אך נעזרתי במה שהיה נדרש"
- "הקורס קרם עור וגידים בהתאם לתרומה משותפת של כל הצדדים המעורבים, כולל משובי הסטודנטים"
- "גם וגם. לחיוב בגיבוש נושאי הקורס לשלילה בדרישה להעלאת מספר המשתתפים המינימלי מ 10 ל 15 בשנה"ל הבאה"
- "תרם במציאת קשרים ואנשים שהתארחו בקורס"
- "לא רלוונטי"

כמו כן, התבקשו המשיבים לפרט **במה שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם סייע בפיתוחו וקיומו של הקורס?** להלן התייחסויותיהם:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה (17 משיבים מתוך 20)
'הקשר עם תמנע סייע בפיתוח קורס מעניין ומגייס ערכית את הסטודנטים לעסוק בתחום'; 'תמנע לוותה את הקורס משלב התכנון ועד לשלב הסיום. בכל שנה ערכה מפגש עם הסטודנטים שבו נערך דיון עם הסטודנטים תוך מתן משוב על תכניו'; 'המחויבות למקצועיות. למשובים, לרציפות וכו''
'במקרה ספציפי זה, למרצת הקורס היו כלים וידע משמעותיים וניסיון קודם בעבודה עם קרן שלם וזה היה משמעותי. לוועדת היגוי ולליווי היו השפעה בתפיסת הקורס וחשיבותו בפוליטיקה הפנים ארגונית. אישית הכרתי את הארגון טוב יותר ואין לי ספק שזה יוביל לפירות נוספים בעתיד.'; 'קיבלתי הכוונה והצעות מוועדת ההיגוי'; 'ראשית המפגש בוועדה עורר חשיבה רבה. בנוסף, במהלך הישיבה הועלו רעיונות כיצד ניתן להיעזר במענק בצורה המשמעותית ביותר. אכן ההמלצות היו טובות ומשמעותיות'; "ועדת ההיגוי מאוד עזרה לי למקד וכן להחליט את מי להזמין להרצאות אורח וכו'";
'לכל אורך השנים הקורס מתבצע תוך קשר הדוק עם קרן שלם, באמצעות התייעצות, קבלת חומרים מתאימים לקורס, הכוונה להגשת בקשות למענקי תמיכה, ביקורים של נציגות הקרן בפתיחות של הקורסים ועוד';
'בכל השלבים, תכנון, הפעלה ומשוב'; 'בעיצוב החשיבה הקונספטואלית על הקורס, הדרכה במציאת מקומות להתנסות הקלינית'; 'מכל הבחינות: חשיפה למאגרים ולחומרים של הקרן, חשיבה משותפת על התכנים, רעיונות לסיוורים ועוד'; 'בחשיבה, בתכנון הקורס, באיתור אנשי מקצוע אשר יוכלו לקחת בו חלק ולהעשירו'; 'התארחו בכיתה והפנו למרצים אורחים ואפשרויות לסיוורים'; 'חשיבה על תכנים'; 'תכנון סילבוס אפקטיבי, יצירת קשרים עם מרצים והפניה לתכנים.';
'סייעו בהשמת דגש באופן ספציפי על אוכלוסייה זו, התמקדות בצרכים, בהתייחסות החברה ובמיתוסים שונים שהגיע הזמן להרחיק אותם';
'מעט. בעיקר בסיור';

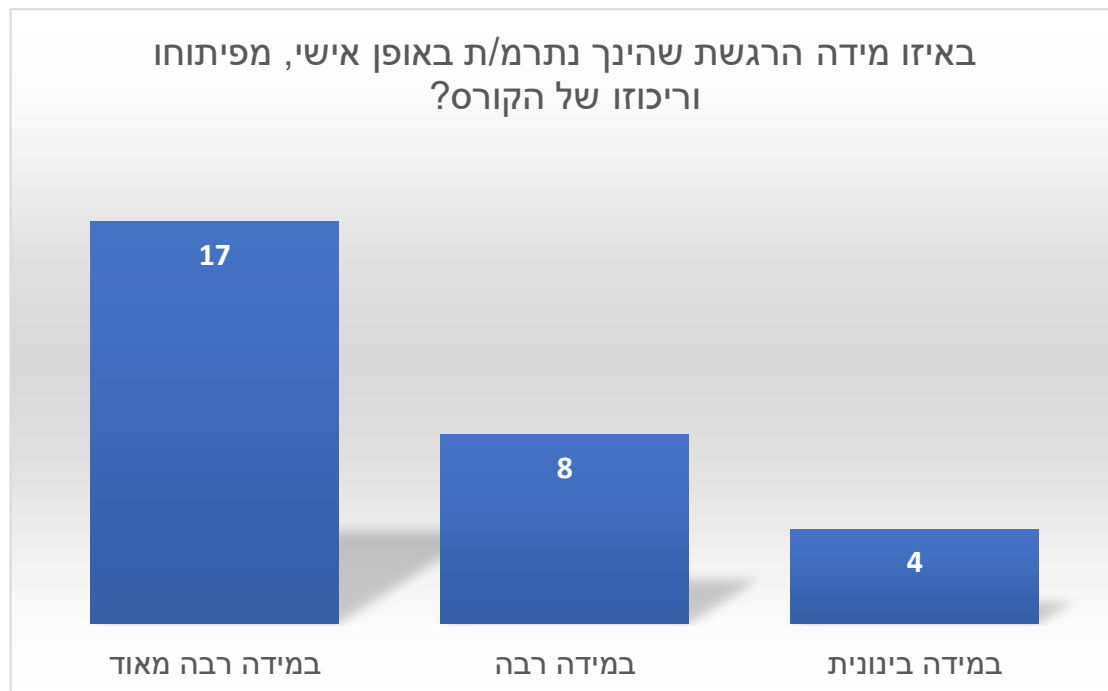
פירוט ההתייחסויות של מובילי הקורסים שנתמכו בעבר (8 משיבים מתוך 11)
'הסברים תמיכה והיתר להיכנס לאתרים שנבחנו במסגרת הקורס';
'בסרטים, בייעוץ';
'בניית קורס התואם את מסגרת הזמן, התקציב וסביבת הלומדים. הצעות ורעיונות מעשיים להטמעת תכני הקורס. קישורים למרצים ותכנים.';
'בשנים הראשונות נפגשנו עם ריבה ותמנע לחשיבה משותפת וסיכום ושינוי בקורס';
'הנציגים גם שיתפו פעולה בבניית הקורס וגם הגיעו להגשות ומפגשים עם הסטודנטים. לדבר ערך רב בהגברת המודעות ובבניית הקורס עצמו.';
'המענק אפשר אירוח של אנשים עם מש"ה וביקורים במוסדות, אפשר תהליך עיבוד בקבוצות קטנות';
'מיקוד בתוצרים ואיתור מרצה';
'ישיבות מקדימות לבניית התכנית מיקדו את הנושאים החשובים, ייקרו את החשיבות שבהתמקצעות הסגל המלווה והמלמד את ילדי מש"ה';

לסיכום שאלה זו, נראה כי רוב מובילי הקורסים מצאו את שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם כגורם משמעותי המסייע לפיתוחו וקיומו של הקורס בליווי הצמוד לכל אורך התהליך, משלב התכנון של הקורס ועד לסיומו. כך למשל וועדת ההיגוי מדגישה מול המוסד האקדמאי את חשיבות קורס בתחום המש"ה, מסייעת במציאת תכנים ומיקוד הקורס ברמה העיונית, המעשית והקלינית. זאת ועוד, הליווי מסייע במציאת מנחים ופעילויות החושפות את הסטודנטים לאוכלוסייה עם מש"ה. כך עולה המודעות לאוכלוסייה זו ואף חל שינוי עמדות כלפיה.

מטרה מס' 2: בחינת תרומת הקורסים - עבור מובילי הקורסים ועבור הסטודנטים

באיזה מידה הרגשת שאתה נתרם באופן אישי מפיתוח וריכוזו של הקורס?

להלן התפלגות המענה של 29 משיבים מתוך 31 על שאלה זו (המשיבים התבקשו לדרג בין 1 ל- 5):

מה הייתה התרומה? כיצד היא באה לידי ביטוי?

להלן התייחסויותיהם של המשיבים לשאלה זו בחלוקה למובילי הקורס שקורסיהם נתמכים כעת לאלו שקורסיהם נתמכו בעבר:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה (18 משיבים מתוך 20)
'היכרות עם תחום כ"כ חשוב'; 'היכרות עם צדדים פסיכולוגיים של התמודדות עם מוגבלות';
'כתיבת התוכנית, אדמיניסטרציה מול הקרן';
'המודעות שלי ושל הסטודנטים נתנה תהודה רבה ושיח קהילתי בעניין ופתחה צוהר להבנת הקהל בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית והורידה משמעותית דחיה, פחד, חשש....';
'מודעות בעיקר - קשב בתקשורת וכניסה לקב' פייסבוק';

'שימוש בעיקרון "שום דבר עלינו בלעדינו" ומפגשים של הסטודנטיות עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, שיעורים שהיו מאוד מעצימים (לשתי הקבוצות) וחשפו עולם לא מוכר שאפשר להתמקצע בו';
'למדתי מהסטודנטים על הנושאים הרלוונטיים להם בתחום הנגשת הלשון, תוצרי הקורס היו מעניינים ותרמו לקהילה, המשובים היו מרגשים וחידדו אצלי את החשיבות של הקורס להגברת המודעות של הציבור לנושא הנגשת המידע. התמודדתי עם הכנת קורס מקוון טרם עידן הקורונה, ובעת הסגר הייתי מוכנה';
'לצורך הקורס קראתי הרבה מאוד מאמרים בנושא וחידדתי את הידע שלי. במפגש עם המרצים האורחים למדתי הרבה'; 'למדתי הרבה מההוראה והלמידה של חומרים יחד עם הסטודנטיות, מהפאנלים שערכתי והרצאות האורח'; 'הרצון להביא עבור הסטודנטים את התכנים הכי עדכניים ומשמעותיים בתחום מש"ה, איפשר לי חקירה והעמקה. המענק אף אפשר לי להביא הרצאות אורח שתרמו לידיע ולמומחיות. לבסוף, השיח והדיונים עם הסטודנטים הרחיבו את הידע שלי אודות הסטיגמה, הדעות הקדומות והאתגרים הרבים לקידום שוויון זכויות והכללה חברתית בתחום מש"ה';
'הקורס גרם לי לחשוב על ערכי כאדם וכמטפלת. העבודה עם האוכלוסייה של אנשים עם מש"ה הציפה שאלות לגבי מה זו איכות חיים/ תפקוד. איזה זהויות בי אני מוכנה לחלוק';
'התעדכנות בנושא אוכלוסייה עם מוגבלות שכלית, חשיבה יצירתית על אופני העברת הקורס ודרכי הוראה, משוב סטודנטים, שיתופי פעולה עם הקהילה - מקומות לסיום, מפגשים עם מרצים אורחים, מפקחות מהרווחה, אנשים עם מוגבלות שכלית בקהילה';
'ניתנת הזדמנות ללמד היבטים נוספים בתחום המש"ה';
'היכרות עם אנשים חדשים בתחום, עריכת מחקר מלווה קורס'; 'חשיפה לתפיסות עולם שסייעו לי במסגרת עבודת המחקר בה אני עוסקת';
'נתרמתי ביכולת שלי להתעניין בפרטים, במאפיינים ייחודיים, בהתאמה לתרבות הערבית ובהנגשת הידע לאוכלוסיות שלא חשבנו עליהן קודם בצורה רחבה';
'שתי עובדות שלי בצוות הדיקן נרשמו לקורס להעשרה מקצועית';
פירוט ההתייחסויות של מובילי הקורסים בעבר (8 משיבים מתוך 11)
'קשר שונה בין מרצה לסטודנטית הבנה רגישות וחמלה';
'כחלק מעבודת הדוקטורט שלי העוסקת בתחום מוגבלות בקהילה החרדית יכולתי לראות בשטח את תפיסות העולם, המגמות לשינוי והתחומים בהם יש להעמיק עוד';
'העמקתי יותר בחלק האקדמאי, הבאתי דמויות מהתחום בירושלים לחלוק מידע שלהם עם סטודנטים';
'העמקת ההבנה והידע לגבי תכני הקורס וחשיבותם בהקשר לאנשים עם מוגבלויות';
'בכל החשיבה והתכנון, היישום, המפגשים עם אנשי קרן שלם, שימוש רב יותר באתר של הקרן';

'גרם לי להכיר עוד נושאים ואנשים שקשורים לתחום';
'הרחבת ההסתכלות על ילדי מש"ה ומשפחתם, ובעיקר על ההשפעה שלנו על איכות חייהם';
'תכנון קורס בנושא שחשוב לאנשים עם מש"ה ולא קיים בתכנית המסורתית';

לסיכום המענים לשאלה זו, נראה כי מובילי התכנית מוצאים תרומה אישית מפיתוחו וריכוזו של הקורס, הן בהעלאת המודעות לאוכלוסייה זו ושינוי עמדות כלפיהם, הן בעליית הערך בעבודה עם אוכלוסייה זו, הן בהרחבת ארגז הכלים והעמקת הידע בנושא מש"ה בקרב מובילי הקורסים, והן באופני ההוראה והעברת הקורסים.

השפעת קבלת המענק וקיום הקורס על מעמדו האישי של מוביל הקורס

להלן התייחסויותיהם של מובילי הקורסים לגבי השאלה –
האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה על מעמדו האישי במחלקה?

- "אנשים רבים יותר בפקולטה הכירו אותי ואת עבודתי, תוצרי הקורס הוצגו באתר המכללה ובכנסים"
- "בתור רכז לקורס זה, המעמד מאפשר לגייס קורסים נוספים וחשובים אחרים ולבדוק אפשרויות שיתוף פעולה אחרות עם הקרן"
- "בעיקר בעידוד לכתיבת עבודות אקדמיות בתחום מש"ה"
- "חזרתי כמרצה לאוניברסיטה כאשר בעבר הייתי מעורבת בהכשרה מקצועית."
- "בהחלט עזר ותרם למעמדו של אלון זהר שלימד את הקורס."
- "המחלקה קיבלה שבחים על הקורס בביקורת המל"ג, אך מעמדי, לצערי, לא השתנה בעקבות הקורס"
- "לא היתה השפעה על המעמד שלי באופן אישי. אני חושבת שהמענק כן יצר עניין בקורס או צורך לדבר על הקורס גם אם ברמה הטכנית."

מה הייתה לדעתך התרומה של קורס זה עבור הסטודנטים? האם ובמה התרומה הייתה שונה מקורסים אחרים שהם לומדים?

להלן התייחסויותיהם של המשיבים לשאלה זו בחלוקה למובילי הקורס שקורסיהם נתמכים כעת לאלו שקורסיהם נתמכו בעבר:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורס בהווה (17 משיבים מתוך 20)
'תרומה מטורפת - ראו במשובים - חלקם סיפרו על שינוי מהותי בערכים ובגישה שלהם לאחר'; 'ניכר במשובי סיום הקורס, גילוי עניין, מחויבות, אכפתיות רצון להיחשף עוד לאנשים הסובלים ממש"ה';
'מצרפת את המשובים מהסטודנטים שמדברים בעד עצמם: כלל הסטודנטיות העידו שבעקבות הקורס עמדויהן כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית השתנו. מרביתן השיבו שהקורס הגביר את המוכנות, הרצון או את תחושת המסוגלות לעבוד עם אנשים בעלי מוגבלות שכלית - "התחלתי כבר לעבוד בקייטנה של ילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית", "השילוב של כל דרכי ההוראה יחד היה שילוב מעולה" (משוב חיובי במיוחד ניתן למרצים האורחים, לדיונים המקוונים ולתהליך הפישוט הלשוני), "העבודה בזוגות שיפרה את הלמידה תודות לדיונים שקיימנו בזוג", "בעיניי הקורס הינו חשוב ביותר בגלל החשיפה המועטה שיש בלימודים לתחום. הייתי כמובן רוצה קצת יותר אינטראקציה עם העמיתים (שותפי השיח בסרטונים) אך גם מה שהיה היה מדהים אז תודה על כל זה וההשקעה הרבה!"; 'המשובים מדברים בעד עצמם.. בסקר ההוראה הקורס זכה לציון 5/5. הסטודנטים מאד נתרמו מהקורס';
'התרומה באה לידי ביטוי בהגברת המודעות שלהם לצרכים של האחר, ברכישת כלים להנגשת מידע לתלמידים שילמדו לאחר הפיכתם למורים, ובהיותם שגרירים של רצון טוב לעניין הנגישות הלשונית'; 'חשיפה משמעותית, התנסותית וכלים יישומיים. עקרונות הפישוט הלשוני חשובים לדעתי ליום של כל מורה לעתיד';
'לחלקם חשיפה לתחום לא מוכר ולא אטרקטיבי דיו'; 'התרומה הייתה רבה והאוכלוסייה נפתחה בעיניהם, בעיקר בזכות הסיוור';
'הקורס תרם להעלאת מודעות הסטודנטים לנושא המוגבלות השכלית על היבטיו השונים. האפשרות לערוך סיור מקצועי ולהזמין מרצים אורחים העשירה את הסטודנטים. הקורס כלל דיונים רבים וכך הסטודנטים היו שותפים לחשיבה ולהעלאת רעיונות. בנוסף, עבודת הסיום שלהם תרמה להעמקת הידע בתחום';
'המפגש הבלתי אמצעי עם הדמויות החיכוך עם החלק האנושי שבהן. קריאת התיגר של המלווים טלטלה את הסטודנטים ממש ויצרה בהם שינוי מהותי'; 'רבה מאד - בעיקר לשילוב עשייה, מגע וקשר בלתי אמצעי עם מש"ה';

'קורס זה הרחיב את הראייה של הסטודנטים בהיותו קורס מאיר, ללא דגש על תיאוריה. העשיר צורך בדיונים, סיעור מוחין, ניפוץ של מיתוסים חברתיים וסטיגמות שלא דנו בהם בשאר הקורסים אודות אוכלוסייה זו'; 'ההיכרות והחשיפה העמוקה לאנשים עם מוגבלות הלכה למעשה, ולא באמצעות "הרצאה תאורטית" נוספת'; 'היה בקורס אלמנט חווייתי, פאן. פגישה ישירה עם אנשים עם מוגבלות ופחות מידע תיאורטי';
'היכרות עם תחום חדשני שלא היו מכירים לולא הקורס, הפחתת הרתיעה מהאוכלוסייה של מזדקנים עם מש"ה';
'רב התחומיות הייתה מיוחדת ושונה מרוב הקורסים האחרים'; 'שילוב תכנים תיאורטיים ויישומים, סיור, מפגשים עם אנשים עם מש"ה, תקציב לפרויקטים';
'אני לא יודעת מה התרומה של הקורס ביחס לקורסים אחרים. אני חושבת שהקורס מגוון בדרכי הלמידה שלו. שיא הקורס מבחינת הסטודנטים היה בסיור בו הם פגשו את האוכלוסייה. בהשוואה לאוכלוסיות אחרות שהן יותר "מדוברות" אני חושבת שאוכלוסייה זו פחות "מדוברת" לכן המפגש מאוד חשוב. הקורס אפשר להם הצצה לאוכלוסייה. בנוסף, עבודה עם אנשים עם מוגבלות שכלית מערבת ידע מאוד נרחב של קלינאי תקשורת בתחומים רבים';
'אני יודעת להגדיר את השוני עם קורסים אחרים, מהמשובים של הסטודנטים עלתה הרבה תקווה ומקום לעשייה טיפולית בעקבות המפגשים';
'מוקדם לדעת. אשמח להשיב בהמשך';
פירוט ההתייחסויות של מובילי הקורס בעבר (11 משיבים)
'הבנה כי האדריכלות היא מקצוע של מתן שרות לכל האוכלוסיות ולא מקצוע של אגו';
'משובי סטודנטים רבים (אנונימיים) העידו כי הקורס היה מעניין ומושך, והביא אותם להבנה גדולה יותר בנושא וגם לרצון להיות מעורבים בתחום זה';
'פיתחה בהם רגישות ותחושת מסוגלות לעבוד ולתקשר עם ילדי מש"ה. המפגש עם נשות שדה היה מרגש ונוגע ברמה שהוא ילווה אותן במשך שנים רבות בעבודתן';
'ממשוב הסטודנטיות, ואף הורים ומכרים שנחשפו לקורס מדובר היה בחוויה שונה לחלוטין שהרבה דובר בה. בעיקר בשל המפגש הבלתי אמצעי עם אנשים עם מוגבלות';
'תרומה רבה לאין שעור, מעצם המגע הישיר, המפגשים של מרצות אורחות בחזית העשייה בתחום'; 'תרומה רבה בעיקר למי שלא נחשף לאוכלוסייה זאת';
'הקורס העשיר את הידע של הסטודנטים על ידי מרצים אורחים שכל אחד הביא מתחום מומחיותו, כולל ניתוחי מקרים, הנושא נידון בראייה הוליסטית ורב-מקצועית וכן הכיתה הייתה הטרוגנית מבחינת סטודנטים לתואר שני + שומעים חופשיים - אנשי מקצוע מהשטח';
'לדעתי התרומה הייתה רבה ביצירת מודעת לנושאי הקורס ובעמדות כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית. דרישות הקורס היו רבות מדי עבוד הסטודנטים דבר שכנראה מנע את המשכו';

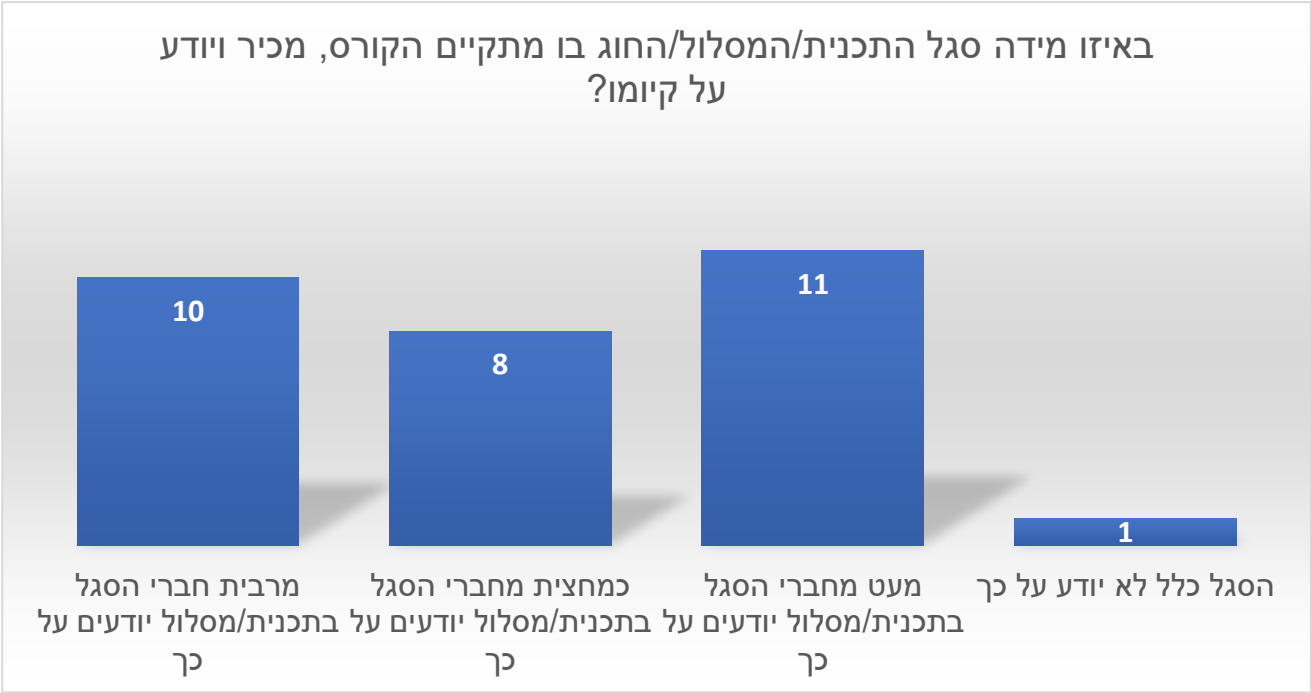
'הגברת רגישות ומודעות לאוכלוסייה המיוחדת עבורם הם עשויים לתכנן סביבות בעתיד כמו גם פיתוח והגברת רגישות באופן כללי.';
'חשיבה יצירתית וגילוי היבטים אחרים באנשים עם מש"ה';
'כל שנה סטודנטים התייחסו לזה שכמרצה אני באתי מעבודה , ואם רקע רחב בתחום.';

לסיכום המענים לשאלה זו, נראה כי מובילי הקורסים רואים תרומה בקורסים בתחום המש"ה עבור הסטודנטים בעיקר בחשיפה לאוכלוסייה זו, העלאת המודעות אליה ושינוי עמדות כלפיה, כמו גם ביכולת להבין יותר טוב את צרכיה של אוכלוסייה זו. בנוסף, נראה כי הקורסים בחלקם הביאו לפיתוח רגישות כלפי אוכלוסייה זו וכן לרצון ותחושת מסוגלות לעבוד עם אוכלוסייה זו.

מטרה מס' 3: בחינת השפעת פיתוח הקורסים על המחלקות האקדמיות

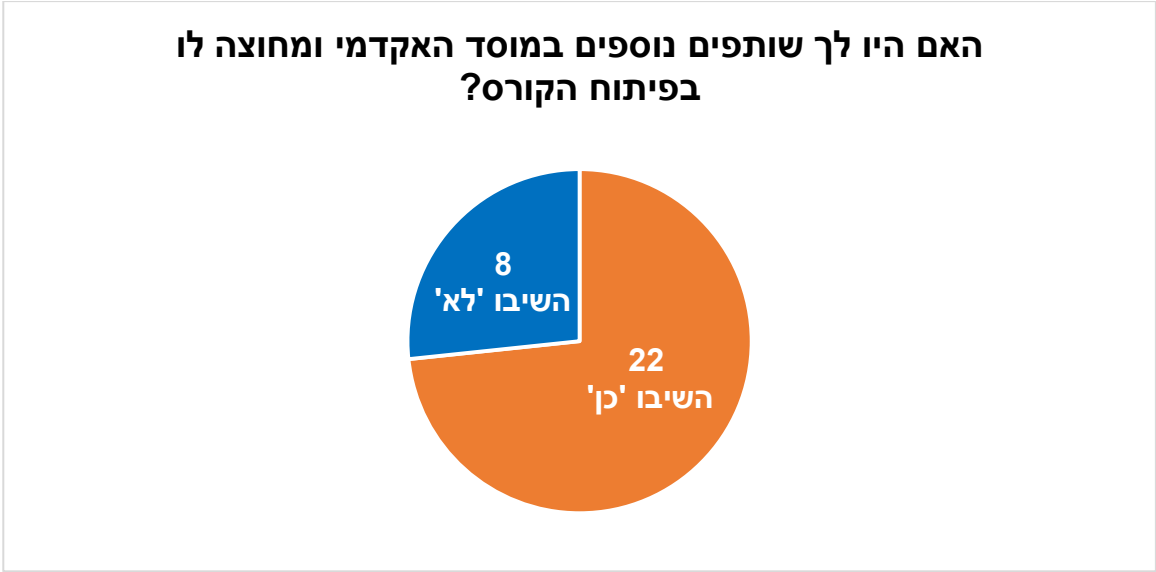
באיזו מידה סגל התכנית/המסלול/החוג בו מתקיים הקורס, מכיר ויודע על קיומו של הקורס?

להלן התפלגות המענה על שאלה זו (משתתף אחד לא השיב):

האם היו לך שותפים נוספים במוסד האקדמי ומחוצה לו בפיתוח הקורס?

להלן התפלגות המענה של 30 משיבים (אחד לא ענה):

כמו כן, התבקשו המשיבים לפרט את תרומתם של השותפים הנוספים בפיתוח הקורס. להלן פירוט התייחסויותיהם של המשיבים בחלוקה למובילי הקורסים בהווה מול אלו שהובילו את הקורסים בעבר:

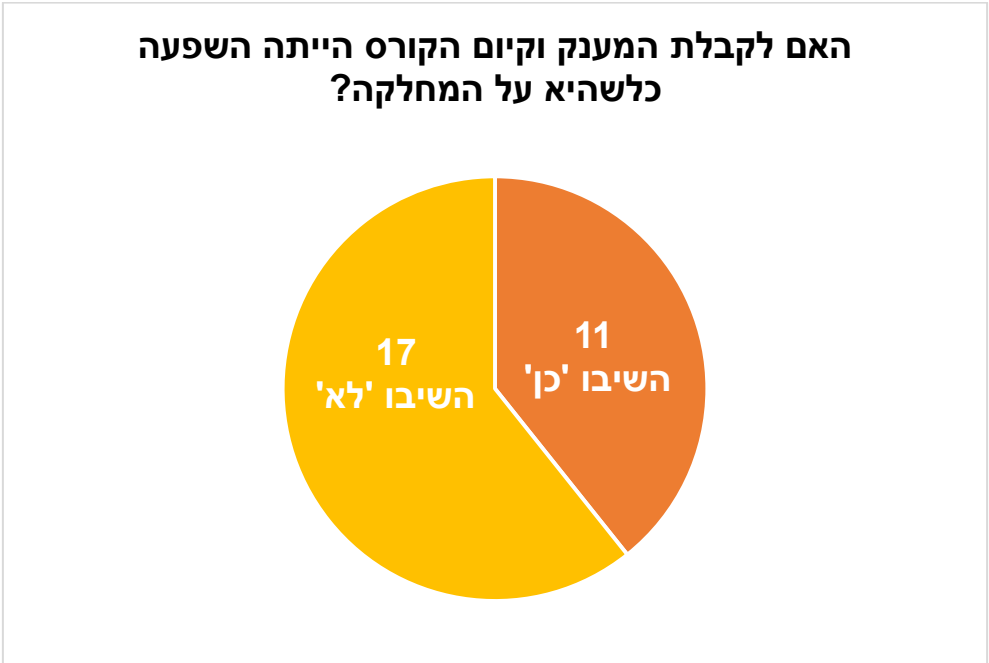
פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה (13 משיבים)
'דיקנט הסטודנטים ומעורבות חברתית';
'משפחה של מש"ה';
'רכזת לקורס זה במידה רבה פיתחה את החומרים, שיבצה את המרצות, הגיוון בדרכי הלמידה וגיוון בחומרים';
'לאורך שנים למדו הסטודנטים קורס בנושא תסמונות התפתחותיות. כשאני התחלתי ללמד את הקורס הרחבתי את החלק שמתמקד באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית';
'ראש המנהל, בלעדיה הקורס לא היה משתבץ בתוכנית, הייתה גם בוועדת היגוי ראשונה במשרד הקרן. החשיבות, ראש החוג, בעיקר רוח גבית חיזוק והערכה, לא משהו פרקטי'; 'ראש המוקד מסייעת לי וגם הייתה בוועדת ההיגוי';
'היות והקורס הוא רב-תחומי, עזר לי לדבר עם מומחיות מתחום המשפט והפסיכולוגיה';
'מרכזי העסקה, עמותת עמי, רווחה באר שבע קוביית רוטשילד והמחלקה לניהול';
'ד"ר פנינה שטיינברג, יעצה בפיתוח התכנים ועיצוב החשיבה לאור מודלים חברתיים ואפירמטיביים, בנוסף, עזרה בפיתוח המפגשים המקוונים עם אנשים עם מש"ה. גב' פרידה קורנברג, קלינאית תקשורת אחראית במשרד הרווחה. עזרה בדיוק הצרכים של השטח ולאור זה נבנו חלק מתכני הקורס. בנוסף, היא קישרה עם קלינאי תקשורת שעובדים עם אוכלוסייה זו. קבוצה קטנה ואיכותית של קלינאי תקשורת שעובדים עם אנשים עם מש"ה. שיחות איתם סייעו לפתח את אני מאמין של תפקיד ק"ת בעבודה עם מבוגרים עם מש"ה. וכמובן, אקים רחובות, שיצרו שותפות מקצועית. מלבד פתיחת הדיור למפגשים עם סטודנטיות (שעקב הקורונה נאלצו להיות מקוונים), נוצר דיאלוג בין צוות הקורס עם אקים שמטרתו לקדם מיומנויות תקשורת אצל אנשים עם מש"ה';
'ראש החוג לשעבר - דר' דבי רנד, סייעה בהחלטה על התכנים והסיוורים והייתה מעורבת בכל ההחלטות';
'לקורס זו הוקמה ועדת היגוי "נשיא המכללה, ראש החוג לחינוך מיוחד, מנהל המחלקה לפיתוח מקצועי" לתמיכה בכל שאלה אקדמית, ניהולית או מקצועית';
'בזכות המימון ערכנו סיור מקצועי והצלחנו להזמין לקורס במרצים אורחים אשר העשירו את הקורס';
'ההנהלה לקחה חלק משמעותי בהוספה והרחבה של תכנים ואף עודדה את צוות המשרד להיכנס לחלק מהמפגשים';

פירוט ההתייחסויות של מובילי הקורסים בעבר (9 משיבים)
'קליניקה בהנחה משולבת - מעשי ותאורטי';
'בקורס הרצו אנשים מכל מקצועות הבריאות מתחום הטיפול באדם עם מש"ה כמו כן היה סיור שטח בבית עמיחי (הוד השרון) שתרם מאוד לחוויית הלמידה';
'צוות המנהלה היה שותף לתכנון הקורס ולהובלתו';
'שותף להובלת הקורס';
'בחיפוש אורחים לקורס, בניסיון לפתח תרגילים יצירתיים, בפיצול לקבוצות קטנות ועיבוד רגשי';
'בבניית הקורס, בהשגת מרצות רגישות תרבות';
'הקורס נעשה בשיתוף פעולה עם ד"ר בני הוזמי מבית איזי שפירא';
'ארכ' אלון זהר הוא שבנה את הקורס. אני מתוקף תפקידי רק תמכתי בו והשתתפתי בהגשות';
'דר יהודית אבניר, דר שלהבת שוורץ';

לסיכום התייחסויותיהם, ניתן לומר כי מובילי הקורסים רואים את תרומת השותפים הנוספים בפיתוח הקורס בעיקר בתמיכה ובסיוע בפיתוח תכני הקורס, שיבוץ המרצים, הבאת דרכי למידה מגוונות וכן בהובלת וליווי הקורס (משיבה אחת השיבה כי לא היו לה שותפים נוספים בפיתוח הקורס, "מתוך ניסיוני בפיתוח תחום הידע והטמעתו בארגונים").

האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה כלשהיא על המחלקה?

להלן התפלגות המענה של 28 משיבים (3 לא ענו):

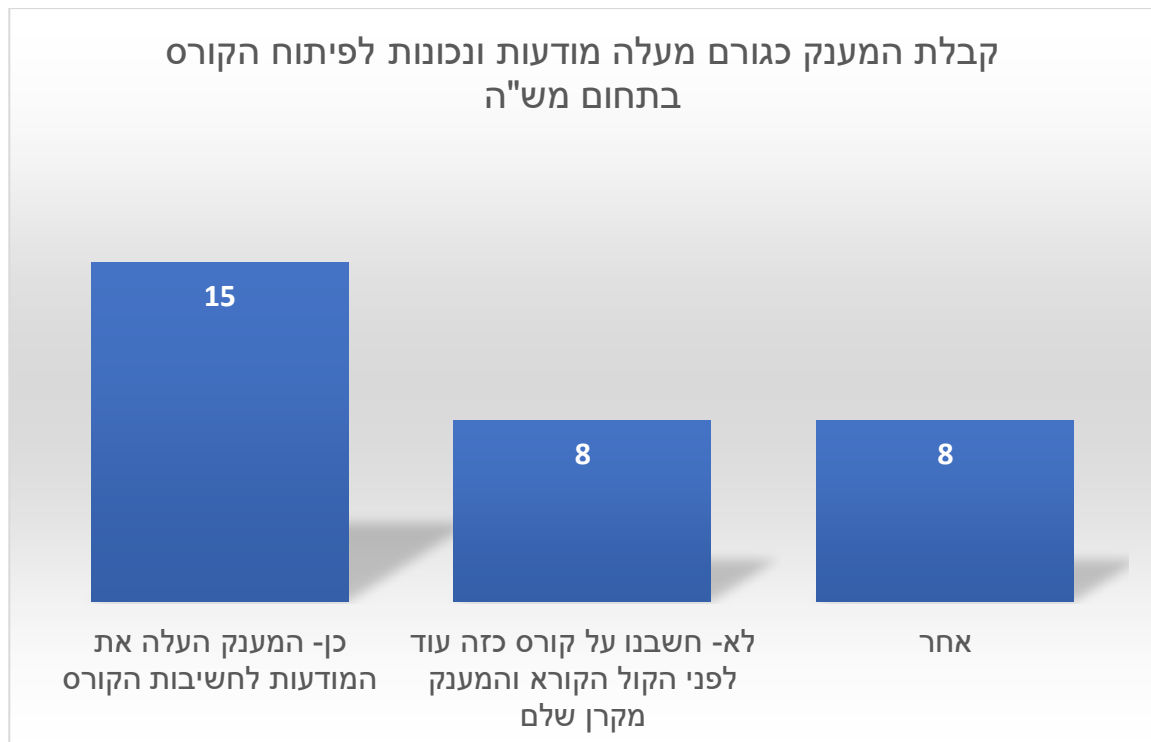
להלן התייחסויותיהם של 9 המשיבים אשר השיבו כי לקבלת המענק הייתה השפעה על המחלקה:

- "עצם "הזכייה במענק" מוסיפה יוקרה לקורס ולמחלקה."
 - "המענק אפשר את קיום הקורס"; "קבלת המענק הבטיח את קיום הקורס וכך למנוע סכנת צמצום כפי שקרה לקורסים אחרים"
 - "קשה להגדיר הכל, אבל באופן כללי - היה ברור שהקורס הזה לעולם לא מתבטל. בנוסף הפכנו להיות מוקד לסוגיות בנושא מש"ה גם מעבר לקורס עצמו."
 - "הבנו שחסרה בתכנית התייחסות לאנשים עם מש"ה בוגרים. הקורס ממשיך, בצמצום מסוים."
- בנוסף משיב שלא השיב האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה, כתב כי: "עד כה הועבר מחזור אחד במהלך סמסטר הקורונה שהיה מאוד חריג. קשה למדוד כרגע את ההשפעה על המחלקה. מטרתנו שהשיח שנוצר סביב הקורס יתפתח גם לקורסים אחרים."

מטרה מס' 4: הערכת תרומת קורסי האקדמיה להעלאת מודעות ולקידום תחום המש"ה

האם קבלת המענק לקורס היא זו שהעלתה את המודעות והנכונות שלכם לפתח קורס בנושא מש"ה, או שחשבתם על קורס בנושא זה עוד לפני הקול הקורא של קרן שלם?

להלן התפלגות המענה של כלל המשיבים לשאלה זו:

המשיבים שהשיבו 'אחר' פירטו את תשובותיהם:

- "שילוב, הרעיון לקורס הגיע מהמרצה, ללא המענק יתכן מאוד שלא היה נכנס כחלק מהתוכנית לימודים הקבועה."
- "הקורס המקורי בתסמונות קיבל מיקוד במוגבלות שכלית התפתחותית בעקבות תמיכת הקרן"
- "מלמדת קורס על בגרות והקול הקורא העלה לי את הרעיון של ההתמקדות בזיקנה"
- "חשבנו על זה כחלק מתכנית הכלה והשתלבות במכללה אך לא כקורס עצמאי"
- "הקורס פעל בטרם הגעתי לחוג";
- "הקשר אל קרן שלם עלה בעקבות קורס סטודיו שאלון זהר לימד והמענק כמובן מאוד העלה את המודעות וחשיבות הקורס והנושא בכלל"
- " המודעות הייתה אבל זה נתן דחיפה להתכונות של הקורס"

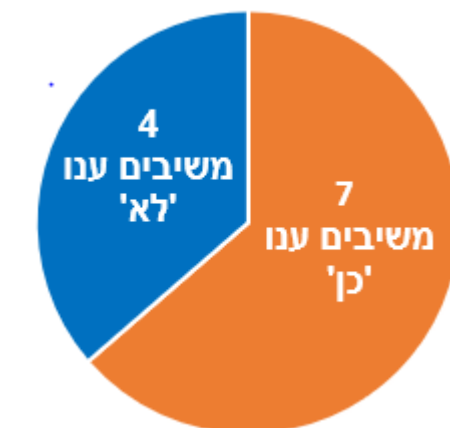
לאילו מסלולים או תוכניות אחרות היית ממליצה/ להוסיף קורסים בנושא מש"ה?

להלן סיכום כלל המענים:

- חינוך ופסיכולוגיה- 13
- עבודה סוציאלית וסיעוד- 8
- שיקום, בריאות ומנהל מערכות בריאות-4
- חינוך מיוחד-3
- משאבי אנוש- 3
- ניהול וכלכלה- 2
- הפרעות בתקשורת-2
- קלינאיות תקשורת- 2
- ייעוץ חינוכי-2
- כל תחום טיפולי (רפואי) כולל סיעוד- 2
- פיזיותרפיה- 1
- גננות-1
- קידום נוער- 1
- סוציולוגיה- 1
- תחומי הייעוץ והטיפול- 1
- תקשורת- 1
- משפטים- 1
- קולנוע, תאטרון ואומנות- 1

השאלה הבאה נשאלה רק בקרב המשתתפים שתמיכת הקרן בקורסים שלהם הסתיימה:

האם יש לך קשר עם קרן שלם גם לאחר סיום תמיכת הקרן? (11 משיבים):

כמו כן, נשאלו המשיבים "אם כן, במה מתבטא קשר זה?"

6 מתוך 7 המשיבים שענו כי יש להם עדיין קשר עם קרן שלם, ציינו כי הקשר מתבטא ב:

- "עזרה וסיוע"
- "נעזרת בחומרים, מלגאית"
- "בעיקר בקבלת מיילים ופרסומים. לפני שנה במענה לפרסום של הקרן הגשתי הצעה לכתיבת פרק בספר על מוגבלות שכלית בתחומי התרבות והאמנות אבל לא קיבלתי תשובה"
- "דרך האתר, ניסיון בהצעות מחקרים ומלגות, קשר אישי עם נשים נפלאות, מפגשים בכנסים"
- "מימון מחקר חדש"
- "מענקי מחקר"

בנוסף, 4 המשיבים שדיווחו כי אינם בקשר עם קרן שלם, השיבו שהיו מעוניינים בשמירה על קשר.

מטרה מס' 5: בחינת המשכיות קיומם של הקורסים גם ללא תמיכת הקרן

מטרת חלק זה הייתה להעריך את תפיסת מובילי הקורסים בהווה ביחס לרצון ולהיתכנות להמשיך להפעיל קורסים אלו גם ללא תמיכת הקרן. במקביל לכך, לבחון האם במוסדות אקדמיים שבהם הסתיים מסלול התמיכה, הקורסים ממשיכים לפעול גם ללא תמיכת קרן שלם. על כן, ממצאי השאלות הבאות, יוצגו בנפרד עבור מובילי קורסים בהווה מול מובילי הקורסים בעבר, שמסלול התמיכה של קרן שלם בהם הסתיים.

א. ממצאי המשיבים שקורסיהם נתמכים בהווה

ראשית, נשאלו מובילי הקורסים "האם את/ה חושב/ת כי תמשיכ/י לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה, גם ללא תמיכה כספית?"

17 (מתוך 20) השיבו על שאלה זו, כאשר:

16 השיבו שימשיכו לפעול לקידום התחום, גם ללא תמיכה כספית, ואילו משיב אחד השיב שלא.

נוסף על תשובות אלו, עלו שתי התייחסויות נוספות:

- 'זה כן ולא קצת. כן נביא קצת אנשים מהשטח. בוודאי לא באותה רמת חשיפה.'
- 'שאלה מורכבת, נכנסתי בזכות קרן שלם לתחום ומאוד התאהבתי. בסמסטר האחרון השקענו ברמת החוג וברמה האישית משאבים רבים ממה שיכולנו. נצטרך לחשוב איך ממשיכים בעקרונות שאנחנו מאמינים, ברמה מותאמת של משאבים.'

מי שהשיב כי ימשיך לפעול לקידום התחום גם ללא התמיכה, נשאל שאלה נוספת - "כיצד לדעתך

ניתן לפעול לקידום הידע והמודעות בקרב הסטודנטים?"

להלן פירוט התייחסויותיהם של 16 המשיבים לשאלה זו:

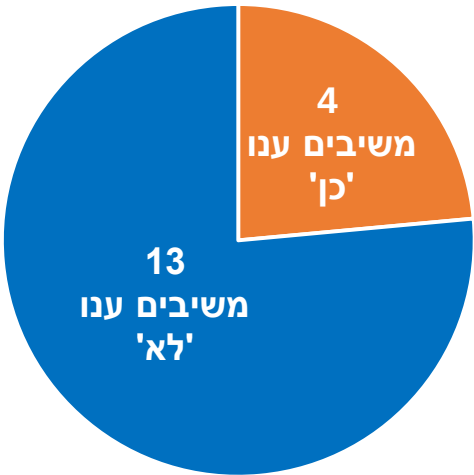
פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה
'ימי חשיפה - שלא הצלחנו השנה בגלל הקורונה'; 'מפגשים עם האוכלוסייה, המשך קיום הקורס שמאפשר היכרות עם הצרכים של האנשים עם מש"ה'; 'הרחבה של שיעורים בתחום וסיורים, עם דגש על תפקיד המרפאה בעיסוק. בנוסף, חשיפה להצגות או סרטים העוסקים באנשים עם מש"ה'; 'ימי עיון, הצגה, סרט בתחום, סיורים'; 'עריכת סיורים במסגרות כחלק מלימודי התואר, וכמובן המשך לימוד הקורס';
'עוד קורס, מלגות להתנדבויות';

'הקורס יהפוך להיות חובה';
'התנסות מודרכת במסגרות - פרקטיקום';
'על יד פעולות במעורבות חברתית, כתיבת תוכניות לתורמים';
'מחקר!!!'; 'מענקי מחקר שמעודדים סטודנטים שמתעניינים בתחום לעשות בו מחקר';
'אמשיך לרכז ולקדם את הכתיבה בתחום ואת החשיפה לחומרי קריאה רלוונטיים לאוכלוסייה';
'כנסים, במסגרת תחום לימודי תעודה והשתלמויות'; 'סמינר, כנס, האקטון';
'הסברה, הצגת תוצרים, פרסום דרך הלומדים';
'אני ממליצה להציע מענקים קטנים למרצים בתחומי עבודה סוציאלית גם בקורסים שאינם מתמקדים במוגבלות שכלית התפתחותית. מענקים אלה יוכלו לשמש את המרצים להוצאת אורח, הבאת סדנה חד פעמית לסטודנטים בנושא הכללה חברתית, זכויות, שינוי עמדות. פעילויות כאלה רלוונטיות בקורסים של מבוא לעבודה סוציאלית, מדינת רווחה, מדיניות חברתית ועוד. לדעתי חשוב מאד לחשוף כמה שיותר סטודנטים לעבודה סוציאלית לתכנים על מש"ה, גם במסגרת הרצאות חד פעמיות, ולא דווקא קורס מלא';

בהמשך לכך, נשאלו מובילי הקורסים, האם ניתן לדעתם להמשיך לקיים את הקורס, ברמתו הנוכחית, גם ללא מענק הקרן?

17 מתוך 20 משיבים השיבו על שאלה זו. להלן התפלגות המענה לשאלה זו:

האם לדעתך ניתן להמשיך לקיים את הקורס, ברמתו הנוכחית, גם ללא מענק הקרן?

כמו כן, התבקשו המשיבים שהשיבו כי לדעתם לא ניתן להמשיך לקיים את הקורס ברמתו הנוכחית
לנמק מדוע הם חושבים כך?
להלן התייחסויותיהם של 13 המשיבים:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בהווה
'השאלה בעייתית... מימון חיצוני מהווה תגמול לקדום פרויקטים וקורסים לקבוצות מודרות בחברה.';
'כי המוסד שלנו בעל אמצעים דלים ביותר. משהו מזה יישאר מכח השינוי שנעשה בתודעתנו אבל לא ממש לא באותה הרמה והאינטנסיביות.'; 'להערכתי במצב הנוכחי המכללה לא תעמוד בכך כי יהיו קיצוצים'; 'בעיקר בשל תקציב המחלקות';
'הסיוור בו הסטודנטים פוגשים אדם עם מוגבלות שכלית מאוד משמעותי. במידה ולא נקבל מימון מהקרן אאלץ לוותר על הסיוור.'; 'לא יהיו סיורים ומפגשים ייחודיים'; 'הקורס נלמד שנתיים לפני השנה הראשונה בה קיבלנו את מענק הקרן. התמיכה מאפשרת לצאת ליותר סיורים ולהביא עוד מרצים אורחים- מקצועיים בתחומם.'; 'השיעורים הפרונטליים והדיונים הכלולים בהם יכולים להתקיים גם ללא מימון אך הרצאות אורח וסיורים (שבעיני הם קריטיים) לא יכולים להיערך ללא המענק'; 'אני חוששת שלמסגרת אין משאבים למימון קורס זה בעיקר בהיותו מורכב ממרצים אורחים שחלקם עם מוגבלות ונזקקים למלווה ולמוניות.';
'תמיכה במרצים אורחים וצפייה בסרט/הצגה בסיום הקורס, לא היו מתאפשרים ללא תמיכת הקרן, וזהו חלק חשוב בלמידה וביצירת הזיקה הרגשית לאנשים עם מוגבלות שכלית'; 'היות ומרבית מורי הקורס הם מרצים מן החוץ והעסקתם עולה כסף';
'כרגע הקורס מורכב ממודל של כיתה הפוכה והתנסויות. ההתנסויות מאוד מייקרות את הקורס וטרם נמצא פתרון. במקביל גם מודל של כיתה הפוכה די יקר, כי דורש עוזרת הוראה לבדוק עבודות ומרצים אורחים על מנת להביא את התפיסה העדכנית לסטודנטים"
'המענק הכספי מאפשר העשרה של הקורס בתכנים ייחודיים ויצירתיים.';

- כמו כן, עלו 2 הסתייגויות בקרב אלו שהשיבו שלדעתם כן ניתן להמשיך לקיים את הקורס:
- 'אפשר לקיים את הקורס ברמתו גם ללא תמיכת הקרן, אך המוטיבציה של המכללה לקיים אותו תרד מאד, כיוון שהמכללה תצטרך לממן את שעות ההוראה מתקציבה. אני אשמח ללמד את הקורס באופן עצמאי, תמורת תשלום של הלומדים, או ישירות במסגרת קרן שלם.'
 - 'ניתן להמשיך בו גם ללא המענק, אך הוא יהיה הרבה פחות אטרקטיבי לסטודנטים, כיוון שההרצאות אורח מוסיפות המון.'

- בנוסף, 3 ממובילי הקורסים שלא השיבו על השאלה, הסבירו את חוסר המענה מצידם:
- 'אינני יודעת, מניחה שניתן לקיים גם ללא התמיכה אך התמיכה מאוד מסייעת לגיוון דרכי הוראה ולמעמד של הקורס'
 - 'האמת שאני לא אמונה על הכספים ולא מעורה בתחום זה..'
 - "חלק מהשאלות פחות רלבנטיות לי כדיקן סטודנטים. לגבי שאלה זו מדובר בהחלטה תקציבית של המכללה, האילוצים גדולים הקשיים הכלכליים לא פשוטים, למעשה זו לא שאלה שאני יכולה לענות. החשש שלי שלאורך זמן, תהיה עדיפות להשאיר קורסי ליבה של סגל קבוע שאנו מחויבים לו ולוותר על קורסי בחירה של מרצים מן החוץ. יחד עם זאת לקורס יש אוהדים רבים, ותחום השילוב במכללה בכלל ובחינוך בפרט מאוד מטופח. אז בסופו של דבר קשה לדעת האם הנפש תגבר על החומר...'

ב. ממצאי המשיבים שקורסיהם נתמכו בעבר

בדומה לשאלה שהוצגה למובילי הקורסים בהווה, נשאלו מובילי הקורסים שקורסיהם נתמכו בעבר על ידי קרן שלם, האם הם ממשיכים לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה, גם ללא תמיכתה הכספית של הקרן?

10 מתוך 11 משיבים השיבו **שכן** ואילו משיב אחד השיב שלא.

כמו כן, נשאלו כיצד לדעתם ניתן לפעול לקידום הידע והמודעות בקרב הסטודנטים?

להלן פירוט התייחסויותיהם של 10 המשיבים על שאלה זו:

פירוט התייחסויות של מובילי הקורסים בעבר
'קליניקות נוספות';
'יש לבנות קורסים נוספים בתחום ולגבש יחידת הכשרה של קרן שלם שתבנה ותלמד קורסים לכל איש מקצוע (רופא, אחות, פסיכולוג, פיזיו, מבע"ס, ק. תקשורת וכו...). עבודה בתחום המש"ה תחייב לקחת הקורס הנוכחי (הכללי) ולאחר מכן את קורס ההתמחות בתחום המומחיות של המטפל ורק עם תעודה שסיימו את קורסי ההמשך, יוכלו לעבוד בתחום המש"ה. כך יגיעו לשטח סוף סוף אנשי מקצוע מיומנים שיודעים מה הם עושים.';
'קורסים לתואר מסוג הקורס שלימדתי וזכה לתמיכה לקרן שלם, תוכניות או קורסים המשלבים עשייה בשטח יחד עם אנשים עם מוגבלויות';
'קיום ימי עיון, הנגשת חומרי קריאה, להפגישן עם אנשים משמעותיים כמו הורים, אחים, מורות שעשו דרך';

'הייתי רוצה לשלב קורסים ייעודיים לנשים עם מש"ה במרכזי השתלמויות. חלקם שיעורים משותפים.;
'תמיכה בקורסים, ומלגות למחקר בנושא זה מאוד מוצלח ומקדם בעיני'; 'עידוד מחקר על ידי סטודנטים.;
'הצגת ידע זכויות יכולות והישגים של אנשים עם מוגבלויות בצורה שעשויה לשנות עמדות ותפיסות';
'אני מנסה לתת יותר דוגמאות בהוראה על אנשים עם מש"ה, מבקשת יותר דוגמאות מההתנסויות';
'התנסות וידע';

בהמשך לכך, הם נשאלו **האם הקורס ממשיך להתקיים גם ללא תמיכתה הכספית של הקרן?**

5 השיבו - כן

6 השיבו - לא

במידה וענו ש"כן", התבקשו לנסות להסביר מדוע לדעתם הקורס מצליח להמשיך ולהתקיים:

- "הקורס פותח כמוק (Massive Open On-line course - MOOC) בעברית, אנגלית וערבית וממשיך לרוץ במתכונת זו בכל שנה. ניתן לקחת את הקורס ללא תעודת גמר באופן חופשי, או להירשם כלומד/סטודנט באוניברסיטת אריאל ולקבל ציון על הקורס."
- "לא באותה מתכונת, אבל זה פשוט נכנס לתכנית."
- "השנה הקורס מתקיים בסמסטר הראשון, נרשמו 26 סטודנטים."
- "הקורס ממשיך, במתכונת יותר מצומצמת משאבים. תרומתו וחשיבותו הוכחה"
- "כפי שצויין, חשיבותו בהתמקצעות מורות העובדות עמן רבה מאד."

במידה וענו ש"לא", התבקשו לנסות להסביר מדוע לדעתם הקורס אינו מצליח להמשיך ולהתקיים:

- "חוסר תקציב"
- "המכללה לא מוכנה להשתתף במימון"
- "היה שינוי במדיניות הקרן לתמוך בהמשך הקורס כאמור"
- "כפי שצינתי למעלה, יש נושאים רבים וחשובים העומדים בפתחו של המסלול לארכיטקטורה וברגע שלא הייתה התמיכה הכלכלית, העדיפות של הנושא המסוים הזה לא הייתה קיימת וניתנה אפשרות לנושאים חדשים/אחרים להיכנס לתכנית הלימודים."
- "לצערי הרב ראש החוג לא ראתה בו חשיבות וגם היו סטודנטים שהתלוננו כי הנושא לא רלוונטי עבורם. זה היה ועדיין מאוד מאוד מתסכל ומכעיס אותי"
- "הקורס מתקיים אם כי בפורמט מעט שונה, עם שיתוף פעולה של גורמים אחרים - ללא תמיכה/שיתוף פעולה של גורם חיצוני, לצערי אין אפשרות לאוניברסיטה וכן לחוג לקיים קורס מעין זה המבוסס על שילוב של מרצים אורחים המביאים ידע וניסיון מהשטח."

סיכום ותובנות להמשך

- התרומה המקצועית והאישית שיש לפיתוח הקורס והעברתו על מובילי הקורסים, הינה חלק מטיפולם של סוכני השינוי במוסדות האקדמיים - אשר מסייעים בהנחת תחום המש"ה בהווה ובעתיד.
- עצם העובדה כי קרוב ל- 50 מהמובילים מעידים כי המחלקות מכירות ושותפות לבניית הקורס, מעידה גם היא על אימפקט משמעותי. משמע הם אינם נשארים בדל"ת אמות. מן הממצאים ניתן ללמוד כי סיוע קרן שלם - במימון וביעוץ מקצועי - תורמים תרומה משמעותית לעושרו של הקורס, ומסייעים בידי המובילים לבנות קורס עשיר ומגוון.
- הסיוע הכספי הינו קריטי לקירוב הנושא ללומדים באמצעות מימון מרצים אורחים, סיורים במסגרות יום, מפגש עם בני משפחה, אירוח אנשים עם מש"ה וכד'.
- מרבית הקורסים מתקיימים במהלך התואר הראשון. קיימת חשיבות להכרות עם תחום המש"ה בשלבים מוקדמים כאשר הסטודנטים בראשית דרכם, והשפעת הקורס תסייע בחיבור לאוכלוסיית מש"ה גם בהמשך.
- באופן יחסי לתחומי תמיכה אחרים בהם הקרן עוסקת, מדובר בתקציב לא גדול, המניע השפעה חברתית משמעותית.
- קיים סיכוי סביר, כי קורס הזוכה במענק, יקבל קדימות בסדר העדיפות של המחלקות, וזאת לאור דרישות הות"ת לצימצום קורסים.
- הערכה זו מחזקת את חשיבות תמיכת הקרן בקורסים המתקיימים במוסדות להשכלה גבוהה. ועדת פיתוח מקצועי רואה לא רק זכות, אלא חובה להמשיך ולתמוך בקורסים אלה, כחלק משמעותי בטיפול הקשר עם המוסדות האקדמיים, להנחת תחום המש"ה בקרב סטודנטים ואנשי סגל.

מצגת ממצאים מרכזית

המשתתפים בהערכה:

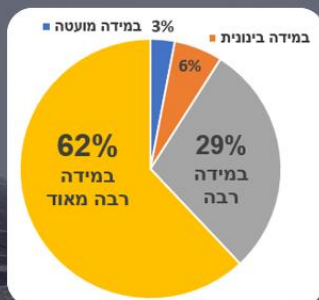
31 מובילי קורסים (מתוך כ- 50 אליהם נשלחו שאלונים),
מתוכם: 20 מובילי קורסים שעדיין נתמכים בהווה
11 מובילי קורסים שנתמכו בעבר
(5 פרופסורים, 20 דוקטורים, 6 תואר שני)

מובילי הקורסים שייכים ל- **17 מוסדות אקדמיים**:
7 אוניברסיטאות (בר-אילן, חיפה, אריאל, ת"א, העברית, בן-גוריון, הטכניון)
8 מכללות (אחוזה, עמק-יזרעאל, אורנים, ג. וושינגטון, סכנין, צפת, תל-חי, בית ברל)
2 סמינרים (תפארת ישראל - אשדוד, הליכות - בית יעקב)

76% מהקורסים נלמדים במסגרת התואר הראשון.

כ- 50% מהקורסים הינם קורסי **חובה**
כ- 30% קורסי בחירה
כ- 20% לחלק חובה ולחלק בחירה

באיזו מידה סכום המענק היה
משמעותי עבור פיתוח וקיום הקורס?

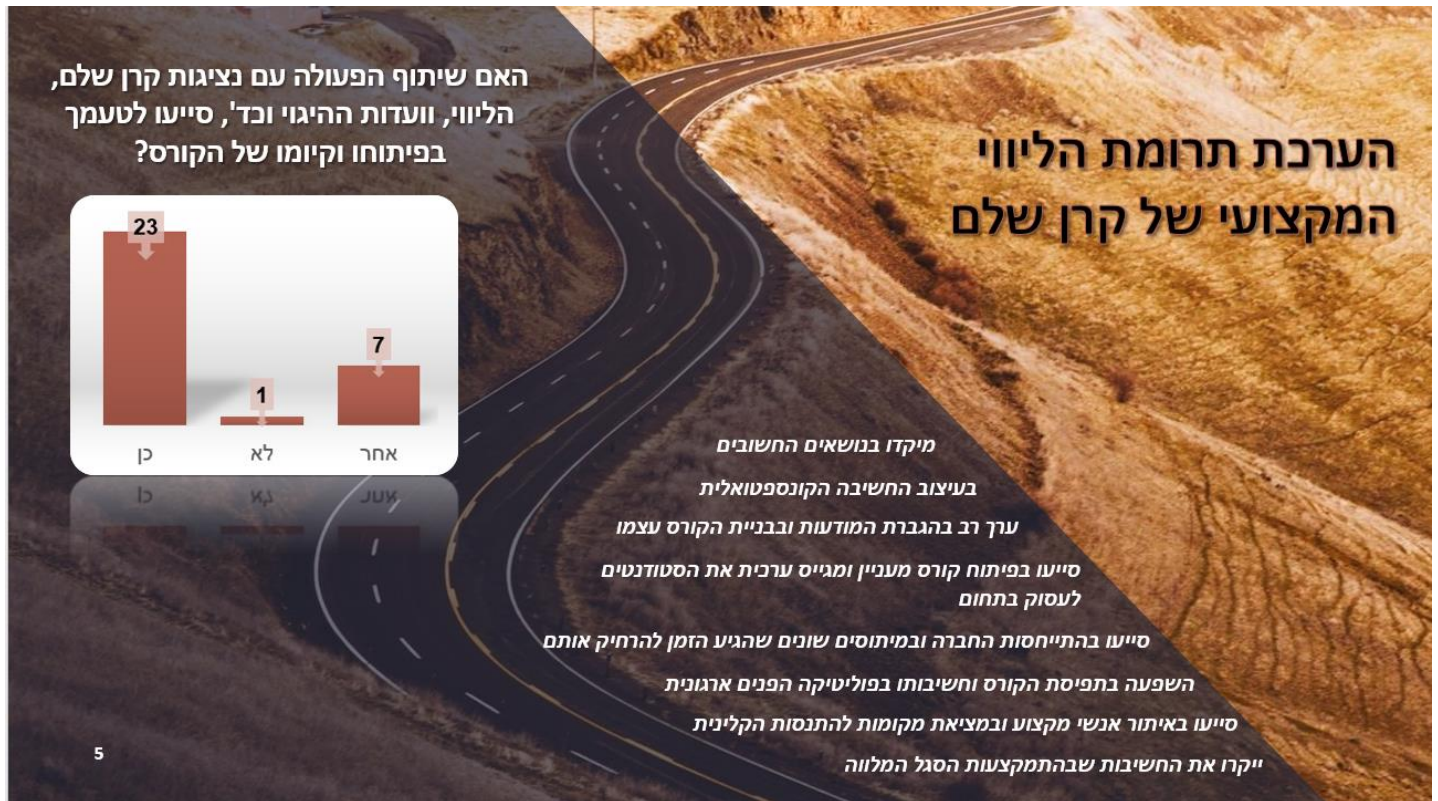
הערכת תרומת התמיכה הכספית של קרן שלם

"קורס המקבל מענק כלשהוא מקבל עדיפות בתחרות כנגד הצעות לנושאים אחרים במסלול"

"...מענק לא היה המניע היחידי לקורס אצלנו... היה זרז טוב... הרבה דברים טובים ונכונים נתקעים בגלל סבסוד"

"הסכום היה משמעותי כדי שהמכללה תרצה לקיים קורס כזה, אך אני לא קיבלתי תגמול על פיתוח הקורס וחומרי הלימוד."

"הקורס דרש משאבים רבים יותר מהסכום שקיבלנו לפתחו... בנוסף, יש בחוג שני מסלולים, בשל התקציב הקורס נפתח רק למסלול אחד"

התרומה לסטודנטים – בעיני מובילי הקורסים

"תרומה מטורפת... חלקם סיפרו על שינוי מהותי
בערכים ובגישה שלהם לאחר"

"...גילו עניין, מחויבות, אכפתיות ורצון להישקף עוד"

"... עמדותיהן כלפי אנשים עם מש"ה השתנו... הקורס הגביר את
המוכנות, הרצון או את תחושת המסוגלות לעבוד עמם"

"תרם להעלאת המודעות... היו שותפים לחשיבה ולהעלאת רעיונות. עבודת הסיום
שללה תרמה להעמקת הידע בתחום..."

"המפגש הבלתי אמצעי עם הדמויות, החיכוך עם החלק האנושי שבהן. קריאת התיגר של
המלומים טלטלה את הסטודנטים ממש ויצרה בהם שינוי מהותי"

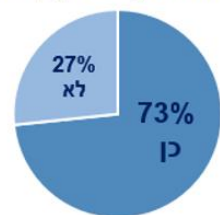
"הרחיב את הראייה... בהיותו קורס מאיר, ללא דגש על תיאוריה. העשיר צורך בדיונים, סיעור מוחין, ניפוח של
מיתוסים חברתיים וסטיגמות שלא דנו בהם בשאר הקורסים אודות אוכלוסייה זו"

"שיא הקורס היה בסיור... בהשוואה לאוכלוסיות אחרות שהן יותר "מדוברות" אני חושבת שאוכלוסייה זו פחות
"מדוברת". הקורס אפשר להם הצצה לאוכלוסייה..."

באיזו מידה הסגל של התכנית/המסלול/החוג
מכיר ויודע על קיום הקורס?

האם בפיתוח הקורס נעזרת
בשותפים נוספים במוסד האקדמי
או מחוצה לו (פרט לקרן שלם)?

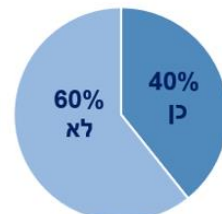
"עצם 'הזכייה במענק' מוסיפה יוקרה לקורס ולמחלקה"

"קבלת המענק הבטיח את קיום הקורס וכך מנע סכנת צמצום כפי
שקרה לקורסים אחרים"

"...הפכנו להיות מוקד לסוגיות בנושא מש"ה גם מעבר לקורס עצמו"

"הבנו שחסרה בתכנית התייחסות לאנשים עם מש"ה בוגרים"

האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה
השפעה כלשהיא על המחלקה?

* בקרב מובילי הקורסים שנתמכו **בעבר**, מרבית המשיבים דיווחו כי הם שמרו על קשר עם הקרן גם לאחר תום התמיכה בקורס וכמעט כולם דיווחו כי הם ממשיכים לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה. עוד דווח כי כמחצית מהקורסים ממשיכים להתקיים גם ללא התמיכה הכספית ומחציתם השנייה אינם מתקיימים עוד במתכונת בהם פעלו בעת שנתמכו על ידי הקרן.

נספחים

נספח 1: שאלון לאנשי הסגל שקורסיהם נתמכים בהווה

שאלות רקע

1. מגדר: גבר/אישה
2. תואר אקדמי: MA / ד"ר / פרופ'
3. שם המוסד האקדמי (רשימה נפתחת) _____
4. שם הקורס: _____
5. סוג הקורס: קורס בחירה/ קורס חובה / לחלק זו בחירה ולחלק קורס חובה
6. פקולטה/בי"ס בו ניתן הקורס _____
7. מחלקה/חוג בו ניתן הקורס _____
8. לאיזה תואר מיועד הקורס? תואר ראשון / תואר שני / אחר _____
9. תפקידך במוסד האקדמי ראש חוג / ראש תוכנית / דיקאן סטודנטים / מרצה / אחר: _____

שאלות בנושא הסקר

1. האם הייתה לך זיקה לתחום המש"ה טרם חשיפתך לקול הקורא שפירסמה קרן שלם?
א. כן
ב. לא
אם כן, אנא פרט מה הזיקה שלך לתחום המש"ה? _____
2. האם קבלת המענק לקורס היא זו שהעלתה את המודעות והנכונות שלכם לפתח קורס בנושא מש"ה, או שחשבתם על קורס בנושא זה עוד לפני הקול הקורא שפורסם ע"י קרן שלם?
א. כן – המענק העלה את המודעות לחשיבות קורס בנושא.
ב. לא – חשבנו על קורס כזה עוד לפני הקול הקורא והמענק מקרן שלם.
ג. אחר: _____

3. באיזה מידה, סכום המענק היה משמעותי עבור פיתוח וקיום הקורס?

- א. בכלל לא
- ב. במידה מועטה
- ג. במידה מספקת
- ד. במידה רבה
- ה. במידה רבה מאוד

במידה ולא היה משמעותי מספיק – נשמח אם תרחיב/י ותסביר/י את תשובתך:

4. האם שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם, הליווי, וועדות ההיגוי וכד', סייעו לטעמך בפיתוחו

וקיומו של הקורס? כן / לא / אחר: _____

אם כן, פרט במה סייעו _____

5. באיזו מידה סגל התוכנית/המסלול/החוג בו מתקיים הקורס, מכיר ויודע על קיומו של קורס

זה?

- א. הסגל כלל לא יודע על כך
- ב. מעט מחברי הסגל בתכנית/מסלול יודעים על כך
- ג. כמחצית מחברי הסגל בתכנית/מסלול יודעים על כך
- ד. מרבית חברי הסגל בתכנית/מסלול יודעים על כך

6. האם היו לך שותפים נוספים במוסד האקדמי ומחוצה לו בפיתוח הקורס? כן/לא

אם כן, אנא פרט את תרומתם _____

7. האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה כלשהיא על המחלקה או על מעמדך

במחלקה? כן / לא

במידה וכן – נשמח אם תרחיב מה הייתה ההשפעה _____

8. באיזה מידה הרגשת שאתה נתרם באופן אישי, מפיתוחו וריכוזו של הקורס?

- א. במידה מועטה מאוד
- ב. במידה מועטה
- ג. במידה בינונית
- ד. במידה רבה
- ה. במידה רבה מאוד

מה היתה התרומה? כיצד היא באה לידי ביטוי?

9. מה היתה לדעתך התרומה של קורס זה עבור הסטודנטים? האם ובמה התרומה היתה שונה מקורסים אחרים שהם לומדים?

10. האם אתה חושב כי תמשיך לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה, גם ללא תמיכה כספית? כן/לא
אם כן – כיצד לדעתך ניתן לפעול לקידום הידע והמודעות בקרב הסטודנטים?

11. לאילו מסלולים או תכניות אחרות היית ממליץ להוסיף קורסים בנושא מש"ה?

12. האם ניתן לדעתך להמשיך לקיים את הקורס, ברמתו הנוכחית, גם ללא מענק הקרן? במידה ולא – אנא צייני/י מדוע.

נספח 2: שאלון לאנשי הסגל שקורסיהם נתמכו בעבר

שאלות רקע

1. מגדר: גבר/אישה
2. תואר אקדמי: MA / ד"ר / פרופ'
3. שם המוסד האקדמי (רשימה נפתחת) _____
4. שם הקורס: _____
5. סוג הקורס: קורס בחירה/ קורס חובה / לחלק זו בחירה ולחלק קורס חובה
6. פקולטה/בי"ס בו ניתן הקורס _____
7. מחלקה/חוג בו ניתן הקורס _____
8. לאיזה תואר מיועד הקורס? תואר ראשון / תואר שני / אחר _____
9. תפקידך במוסד האקדמי ראש חוג / ראש תוכנית / דיקאן סטודנטים / מרצה / אחר: _____
10. באילו שנים התקיים הקורס בהובלתך, בתמיכת קרן שלם? _____?

שאלות בנושא הסקר

1. האם הייתה לך זיקה לתחום המש"ה טרם חשיפתך לקול הקורא שפרסמה קרן שלם?
 - ג. כן
 - ד. לא

אם כן, אנא פרט מה הזיקה שלך לתחום המש"ה? _____
2. האם קבלת המענק לקורס היא זו שהעלתה את המודעות והנכונות שלכם לפתח קורס בנושא מש"ה, או שחשבתם על קורס בנושא זה עוד לפני הקול הקורא שפורסם ע"י קרן שלם?
 - ד. כן – המענק העלה את המודעות לחשיבות קורס בנושא.
 - ה. לא – חשבנו על קורס כזה עוד לפני הקול הקורא והמענק מקרן שלם.
 - ו. אחר: _____
3. באיזה מידה, סכום המענק היה משמעותי עבור פיתוח וקיום הקורס?
 - ה. בכלל לא
 - ו. במידה מועטה
 - ז. במידה מספקת
 - ח. במידה רבה

ה. במידה רבה מאוד

במידה ולא היה משמעותי מספיק – נשמח אם תרחיב/י ותסביר/י את תשובתך:

4. האם שיתוף הפעולה עם נציגות קרן שלם, הליווי, וועדות ההיגוי וכד', סייעו לטעמך בפיתוחו

וקיומו של הקורס? כן / לא / אחר: _____

אם כן, פרט במה סייעו _____

5. באיזו מידה סגל התוכנית/המסלול/החוג בו התקיים הקורס, הכיר וידע על קיומו של קורס

זה?

ה. הסגל כלל לא ידע על כך

ו. מעט מחברי הסגל בתכנית/מסלול ידעו על כך

ז. כמחצית מחברי הסגל בתכנית/מסלול ידעו על כך

ח. מרבית חברי הסגל בתכנית/מסלול ידעו על כך

6. האם היו לך שותפים נוספים במוסד האקדמי ומחוצה לו בפיתוח הקורס? כן/לא

אם כן, אנא פרט את תרומתם _____

7. האם לקבלת המענק וקיום הקורס הייתה השפעה כלשהיא על המחלקה או על מעמדך

במחלקה? כן / לא

במידה וכן – נשמח אם תרחיב מה הייתה ההשפעה _____

8. באיזה מידה הרגשת שאתה נתרם באופן אישי, מפיתוחו וריכוזו של הקורס?

ו. במידה מועטה מאוד

ז. במידה מועטה

ח. במידה בינונית

ט. במידה רבה

י. במידה רבה מאוד

מה היתה התרומה? כיצד היא באה לידי ביטוי?

9. מה היתה לדעתך התרומה של קורס זה עבור הסטודנטים? האם ובמה התרומה היתה שונה מקורסים אחרים שהם לומדים?

10. האם הקורס ממשיך להתקיים גם ללא תמיכתה הכספית של קרן שלם? כן/לא

א. אם כן, מדוע? (חשיבותו לחוג, חשיבותו לי כמרצה, חלק מהסילבוס של החוג, משקף את יחודו של המוסד האקדמי וכד'...) _____

ב. אם לא, מדוע? _____

11. האם אתה ממשיך לפעול לקידום תחום המש"ה באקדמיה, גם ללא תמיכה כספית של קרן שלם? כן/לא

אם כן – כיצד לדעתך ניתן לפעול לקידום הידע והמודעות בקרב הסטודנטים?

12. לאילו מסלולים או תכניות אחרות היית ממליץ להוסיף קורסים בנושא מש"ה?

13. האם יש לך קשר עם קרן שלם גם לאחר סיום תמיכת הקרן? כן/ לא?

אם כן, במה מתבטא קשר זה?

אם לא, האם היית מעוניין בשמירה על קשר?